Контрольный экземпляр

Массе а мехкийн пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 27 январь, 1976 шу. • № 11 (5238). • Мах 2 кеп.

Советски Союзе гIолла

ТЮМЕНЬ. Малхбузен Сибаре гIарча промысловикаша шу доладелча денз лаьрхIачул ах бутт хьалха иттлагIа миллион тонн мехкдаьтта даьккхад. Иштта боккха толам сибирякаша хьалхара баьккхаб. Из да КПСС XXV съезда сийна Главтюменнефтегаза подразделенешта юкъе шерра яьржача яхьах хьахинарг.

КОСТРОМА. Костромской ГРЭС агрегаташа ер шу доладелча денз цхьа миллиард киловатт-сахьат электроэнерги хьаяьй. ХIара киловатт-сахьатага дIадаха долгор нормал 2 килограмм кIезигагIа да. Из бахьана долаш эзар тонн совгIа мазут кхоьдаьд.

ХАБАРОВСК. Хабаровски бьалдаарий-шурий совхоза лаьрхIа ушалаш йокъа а еш латта кийчдара йола сооружении укх деношка Амура йисте дадача целинни латташка болх бе йолаеннай. Цо торо хулийтаргья боахама плантацеш дика церъе. ИттлагIча пятилеткица хьалхарча шера краерча мелиораторашa тоа а даь совхозашка дIалургда 14 эзар гектар латта.

БУХАРА. Маьхо долаеш хий теодеш йола установка тохкамах чакхъяьнначул тIехьагIа Кызылкума яьссаленгий центре уллача «Октябра 40 шу» яхача колхозага дIаеннай. Цо торо хулийтаргья мелача хина боахам бизза Iалашбе.

ТБИЛИСИ. Байкало-Амурски никъ буллараша музыкальни сувенир кийчъяьй композитора Бакрадзе Тариэла. Цо яздаьд укх деношка Тбилисски консерваторе студенчески хоро дайна хоровойн сольнин иилеш.

ДАХА МА-ДОАГГIАРА НАКЪАГIОРГДА ВАЙ КПСС XXV СЪЕЗДА!

Коммунисташ — хIанзарча хана хьалха латта нах ба, шоай чIоагIача дешаца наха кхетам тела, къахьегаме а вахаре а наха хьокхам тела нах ба. Цар бе доал эггара чIоагIагIа йола герз — революционни теори — марксизм-ленинизм. «Вай парте низ — коммунисташ идейни, хьинар долаш, майра хиларца ба», — аьнна белгалдаьккхад КПСС XXIV съезде Л. И. Брежнева.

Эггара кердагIа дар, прогрессивнегIа дар хьагулдаь вIашагIтохар а коммунист ва. Из къаьстта хоалуш ва хIанз, общественни вахар тоалуш, производство дегIайоагIаш доккхий хувцамаш хулача хана.

Парте XXV съезда советски халхъ даха ма-доаггIара накъадодача хана кхы а чIоагIагIа къахьегама хьинар айдаь тешшаме гIа боахаш иттлагIча пятилеткачу беннаб советски нах. Цу боламе хьинаре дакъа а лоацаш, сакхетам лакха болаш, идейни чIоагIа болаш, шоашта тIадиллача гIулакха шоаш бехктокхаме хилар кхетадеш кхоачашду коммунисташа шоай производственни общественни декхараш.

Вай республика заводашка, фабрикашка, колхозашка, совхозашка, институташка, лабораторешка иттлагIча пятилетка сийлен декхараш кхоачашде болабеннача хьинар долча къахьегамхой хьалхарча мугIарашка а коммунисташ ба.

КОММУНИСТАШ — МАССАЗА ХЬАЛХАРЧА МУГIАРАШКА

Республике дика вовзаш ва Наьсарерча ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода слесарь-инструментальщик Котиев Ахьмад. Ханал цхьа шу хьалха кхоачашйир цо йислагIа пятилетка. Шийна тIадиллача гIулакхаще бехктокхаме а лоархIаш, творчески къахьегар бахьан долаш вIаштIехьдоал цун балха ха кхо а еш, къахьегам кхетамца вIаштIехь а боаккхаш балха тIехь лакхара хьокхамаш даха. Шийн говзал хадданза шаръйь, хIаьта ховш ма-дий хьаеш йолча изделей дикал дукхагIча даькъе цунах тийша йолга.

Юкъара гIулакх чакхдаккхара йоакхо еш хилар — коммуниста дика оамал я. ХIаьта из оамал Ахьмад йолаш а ва. Коллективе лоархIа а лоархI из, цун сий а ду. Декабре хиннача областной партийни конференце цIаьккхаза а парте обкома членалла хержав из.

МоллагIча а къахьегама коллективе, партийни организаце кIезига баш кхетамга, хьинарерча къахьегамга диллача дизза шоай гIулакх дIадахьа могаш бола коммунисташ. Коммунист доллача хIамана жоп дала дезаш ва, эггара хьалха бехктокхаме ва из планаши тIайнйца декхараши кхоачашдара. Доккхал ду цо наьха шийх беннача тешамах, нахагара хьаIомаду цо дика гIулакхаш, хIаьта цунца цхьаня ше наха кхетам лу. Парте хьалхашка оттадаь доккхий декхараш толамца кхоачашдара уж оарцагIбоах.

Аргунски гIишлон материалийн гIишлон индустреи комбината формовочни цеха коммунист Ахмадов Султан керте латтача комсомольско-кагирхой бригадо стахановски болама 40 шу дизара сийна цхьан кIира къахьегама вахте а эгта сменни нормагIа 34 кубометр йолча 60 кубометр сборни аьшкабетон кийчйир. Цунах а кхоачам хиланзар пятилетка гвардейцашта. Цар лаьрхIар парте XXV съезда накъаболхаш сменагIа 55—60 кубометр тайп-тайпара аьшкбетона изделеш кийчъе, хIаьта цар шоай дош кхоачаш а ду.

Вай республике дика бовзаш ба Социалистически Къахьегама Турпалаш В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода вокххагIвола оператор Н. И. Ведерников, Малгобекерча «Кавказ» яхача комсаш лелаеча совхоза вокххагIвола жа Iу М. Д. Бахмадов, Шалински района «Джалка» яхача совхоза бригадир Б. М. Саидов, иштта кхы дуккха бараш. Уж берригаш коммунисташ ба. Доккхал а деш лелаю цар ленински парте члена цIи, доккхал а деш кхоачашду цар коммуниста декхараш, эггара дезагIа дола хIама санна лораду цун сий. Массарел а тIех да цар къахьегама толамаш, лакхагIа да цар тIайнйду декхараш.

Бакъда, халахете а, болаш ба шийна хьалхашка латта декхараш дизза кхоачаш ца деш, коллектива гIулакхах башха дог ца лазаш, миччa беса баха а денгара денга боалаш болх дIабахача бе-башха ца хеташ а бола коммунисташ. Цу тайпарча нахагара доагIар цIенхашта хьадеха декхарийла я партийни комитеташ, юххьанцара партийни организацеш.

КПСС ЦК декабрьски (1975 ш.) Пленуме ше къамаьл деш Л. И. Брежнева цIаьхха а белгалдаьккхар; «ИттлагIча пятилеткаx эффективностеи дикален пятилетка е еза вай», аьнна. Из да продукце дикал цIаккха ца хиначa тайпара лакхъе еза яхилга. Партийни, комсомольски, профсоюза, боахама органаш декхарийла я организаторски балха ерригача формаеxи методеxи пайда а эцаш из гIулакх чакхдоаккхилга Iалашде, «Дикала пятилеткана — болхлочун тешам» яхача девизагIа ях цIайолаьча москвичий инициатива производственни коллективашка шерагIа хьал а доцийташ. Цу лоархIамеча гIулакхе хьалхарча мугIарашка хила беза коммунисташ.

Организаторски политически болх тIаберзабе беза хьалха латтарий опыт массанена дIайовзийтара. Цар гIулакх хьаллоацараш ма-могга дукхагIа хургболаш вIаштIехьбаккха беза болх — из да кхы а гаьнагIа хьалхашкахьа гIа баккха, сийдолча кхоаненна сихагIа гарга гIо яхилга. Из мел пайдане гIулакх да хьахьокх Назрановски трикотажни фабрика коммунистий балха опыто. Цхьа шу совгIа ха мара ца производстве хьалха латта нах кIезига болаш фабрика хинна. ХIанз? Укхаза итташ, бIаьш ба хIанз балха нормаш хадданза тIехкхоачаш а еш, тIехдика изделеш хьае ховш бола говзанчаш.

Цу тайпара масалаш кхы дукха а доаладе йиш я парте хIара члена ховдам боллаш дола гIулакх дIатIа а дуллаш, цунгара доагIар лерттIа хьа а деxаш болх вIаштIехьбаьккха партийни организацеш йолча предприятешкара, колхозашкара, совхозешкара.

ХIара коммунист декхарийла ва тахан мехка хьалхашка латта декхараш, халкъа боахам дегIабоалабара Iалаьмате йоккхий планаш кхоачашъяра ше бехктокхаме волга кхета а деш партеи правительстваи решенеш кхоачашъяра ма-могга дукхагIа нах оарцагIбаха.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЛАКХА ЙОЛАШИ ДИКЕИ БОЛХ БАР ДУХЬА

«ЭЛЕКТРОПРИБОР» ЯХАЧА ЗАВОДО ХЬАЛЛОАЦ СССР 50 ШУ ДИЗАРА ЦIЕРАГIЧА ГРОЗНЕНСКИ ХИМИЧЕСКИ КОМБИНАТО ДIАДОЛАДАЬ ГIУЛАКХ

«Электроприбор» яхача грозненски завода коллективо чIоагIа раьза хинна тIайнйцар КПСС ЦК декабрьски (1975 ш.) Пленума, СССР Лакхехьарча Совета сессе решенеш, КПСС ЦК-ас XXV съезда оттаяь «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш» яха проект.

Оаха раьза хинна хьаллоаца иттлагIча пятилетке лакха эффективность йолаши дикеи болх бу предприяти яха цIи яккхар духьа яхь лелаяра республикера ерриг предприятеш тIахьийхача СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически комбината инициатива.

Производства эффективность лакхъяран арахеца продукци дикагIа хилийтаран комплексни план оттаяьй тха предприяте. Цу тIа лаьрхIад заводе юкъейоалаяь продукце дикала управлени ю системеи цу лоархIамеча хьокхама еш йола планировании дIахо а эргайоахаш тоаелга.

«Производства эффективности балха дикали лакхъелга» девиз а йолаш болх беш долча оаха лерхI кердача, заводо кийчъяьча электрофотографически копировально - множительни машиний эггара хьалхара промышленни парти 1976 шера арахеца. Аппарат серийно арахеца йолае могаяь а паччахьалкхен дикала Знак хьожаяйта дIачуенна а я. Серийно арахеца йоланьча шоллагIча шера цо мехка халкъа боахама 600 эзар сом гаргга кхоздергда. Дукха хIама дергда дикала эггара лакхагIа йолча категореца аттестаци енна кхы а ши изделн тоаяра, селенировании ши цилиндр кхы а дикала лакхагIча категоре тIа яккхара беш болх ба. Карарча шера заводской дикала Знак а луш аттестаци е лерхI кхы 230 оатхалан 15 узланеи.

ХIанзарча машиний дикали эффективности тоъал доккхача даькъе юкъе ухийтача материалех тийша я. Заводо алюминиеви заготовкай 20 отливка кокила юкъеяхьа, механически обработка яь 20 тайпара оатхалаш пластмассах отливка е а 17 тайпара оатхалаш порошкови металлурге методагIа кийчъе а лерхI. Цо Iалашдергда аппараташ дикагIа хулга, 30 эзар сом кходе йиш хулийтаргья. 45 тайпара оатхалаш гидрокопирашка кийчъяро а 90 тайпара оатхалаш кромкогибочни прессана кIал хьаяро а иштта дикагIа хулийтаргья изделеш. дIабода къахьегам 12 эзар нормо-сахьат кIезигбергба.

Технологически процессашта механизаци автоматизаци яра боарам лакхбара токарни автоматаши ахавтоматаши, револьверни станокаш а дуккха кхыйола мероприятеш а юкъеяхьа лерхI. Завод технически дегIайоалаяра лаьрхIа комплексни план юкъейоалаяра чотах шера 380 эзар сом кхоле лерхI.

Предприяте болхлоша шоай декхар лоархI чурча кхоачамех биззагIа пайда эцилга, Iилма-технически прогресс сихъелга, производство кхы тIа а хадданза технически кийчъелга а тоаелга а, хIаьта цу лара тIа эффективность лакхъелга, дикала хьокхамаш тоаелга, продукци дукхагIа арахецилга, производство хадданза дикагIа вIаштIехьйоахилгеи къахьегама хьалаш тоаелгеи.

КПСС ЦК-ас XXV съезда оттаяь проект ювцаш йолча завода коллективо встречни план тIайнцай, хIаьта лакха эффективность йолеи болх дика буи предприяти яха цIи тиллийта бокъо яккхар духьа лелаеча социалистически яхьа юкъе ше йодаш, укх тайпара декхараш тIаэц шийна:

Шин бетта план ханал хьалха кхоачашъе а 20 эзар сома маьха кхы тIа а продукци маьхала яккха. а. Цу юкъа планал совгIа 25 эзар сома маьха продукци кийчъе. XXV съезд хьаелла ди балха оьсарле эггара лаххагIа йолаш къахьегарца белгаллакха. 45 эзар сома маьха тIехдина продукци кийчъе.

Технически кхы тIа а сихагIа кийчъяра чотах 1976 шера мощносташ кхы а 600 эзар сома дукхагIа хилийта. Товарни продукцена реализаци яра шера план 28 декабре кхоачашъе, планал совгIа 100 эзар сома маьха изделеш кхы тIа а маьхала яха.

Технически, прогресс сихъяра, къахьегама оьсарле лаккъяра тIаерзаяь мероприятеш чакхъяхара чотах укх шера, болх беш бараш кхы дукхагIа ца а хулийташ, къаьстта чоалхане профилирующи продукци 108 процент арахеца. Планал совгIа 80 эзар сома маьха товарни продукци кийчъе.

Къахьегама оьсарле планагIачул 0,8 процент дукхагIа лакхъе а арахецача изделей дергагIача тайпаша дIалоаца къахьегам 170 эзар нормо-сахьат кIезигбе а. Товарни продукци хьаярта бола мах заданегIачул 0,1 процент лохбе а цул чотах планал совгIа 27 эзар сома пайда бе а.

Производственни процессаш эргайоахаш тоае, арахеца хIамаш тIа-тIа дикагIа хулга вIаштIехьлаккха, заводской дикала Знак йола оатхалаши узлаши 1,5-за дукхагIа хилийта. 1976 шера дикала лакхагIа йола категори а луш аттестаци яь шин тайпара продукци 670 эзар сомал кIезагагIча маьха йоацаш арахеца. Шу чакхдалалехьа кийч а яь материальни энергетически ресурсаш кхоара тIаерзаяь хьалла мероприятеш чакхъяха. Электроэнерги 100 эзар киловатт - сахьат, йовхала низ — 150 гигакалори, сийрда бос бола металл — 6,5 тонн.

Рационализаторски предложенеши изобретенеши производствана юкъеяхьара чотах 97 эзар сомал кIезагагIа доацаш ахча кходе. Керда болхлой кийчбе. 660 сага квалификаци лакхъе е шоллагIа профессеи Iомае.

Завода коареи гонахьареи территори кхы тIа а тоаяра, промышленни эстетикеи лакха санитарни культуреи юкъейоалаяра болх дIахо а бе. Оахош шефство лелаеча бьцаьдаарийшурий совхоза новкъостал де. Вай а вежарашца йолча а автономни республикашкарча тхоайяр санна йолча предприятешкара традиционни социалистически яхь дIахо а лелае: Назранерча ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент», Махачкалерча «Дагэлектромаш», Сухумерча «Сухумприбор», Орджоникидзерча «ОЗАТЭ» яхача заводашца.

ИйсдагIча пятилетке дика къахьийгад тха завода болхлоша. Инженерно - технически балхаш дераша, гIулаккхерча наха — соахка ханал хьалха, 25 ноябре, кхоачашъяьй продукци маьхала яккхара программа. ДоккхагIдола социалистически декхараш шийна тIа а эцаш, тха коллективо дош лу иттлагIа пятилетка — берригача балха эффективностеи дикален пятилетка кхоачашъеча кхы а доккхагIа дакъа лаца.

Социалистически декхараш дийца а дийца тIайнйцад завода коллектива партийно-боахама активе.

Производства хьокхамаш тоадара

Вай республикерча мехкдаьттахоша доаккха «Iаьржа дошув» дукхагIа хилийтар дукхача даькъе тийша за бурув кхача даькъе тийша да бурувдеттараша дикагIа болх барадеттараша дикагIа болх барахи цар шоай производства эффективность лакхъярахи. Из дика кхетадеча Грозненски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша чIоагIа къоабалбаь тIайнйцар «Производства эффективность лакхъяри болх дикагIа бари духьа, 1976 шера халкъбоахама планаш толаме кхоачашъяр духьа лелаеча ерригсоюзни социалистически яхьа» хьакъехьара КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам.

Укх деношка со хилар дунен тIа эггара кIоаргагIа, 7500 метр бурув а тохаш, йоаккхаш йолча Бурунная-1 яхача скважина коллективе. ХIанзалехьа цига 7198 метр кIоарга бурув а теха иштта кIоарга скважине обсадни турба Iочуяхийтай буровой коллективо. Укхаза бурувдеттараша чIоагIа уйла тIаяхийта Iомабеш ба социалистически яхь йоаржаяра бах соцам.

— Укх пятилеткагIа — дикала пятилеткагIа лаьттан ченаш тохкарашка хулийтаргья вай мехка хьаеш йола дика бурови оборудовании, бурильни обсадни турбаш, цар вIаштIехьдоалийтаргда 10 эзар метрга кхаччалца тIехкIоарга йола скважинаш яха, — аьлар бурувдеттачо Магомадов Абу-Сиджина.

Д. ГАБАЕВ,
Грозненски УБР парткома секретара заместитель.

Парте XXV съезда сийна яьржача социалистически яхье дика толамаш доахаш дIадоладаьд иттлагIча пятилетка хьалхара шу «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий - Юртарча отделене шурий - товарни ферма болхлоша. Нагахьа санна дIадахача шера декабрь бетта хьалхарча деношка хIара кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача 3 килограмм совгIа мара шура йоаккхаш хиннаеце, хIаьта хIанз деннеи бийсанеи цхьан Iаттагара йоаккха шура 5 — 6 килограммага дIакхоач.

Шура дукхагIа яккха ферма коллектива вIаштIехьдаьннад доахана Iунал дари уж кхабари тоадар бахьан долаш. Цхьан Iатта деннеи бийсанеи укхаза лу 20 килограмм силос, 2 килограмм баьций витаминни хьоар, 2 килограмм концентраташ, иштта кIезиг-кIезига йол, ча, Iуйрийна муж молабу хьайбашта, хIаьта сайрийна — барда.

Шура дукхагIа йоаккхаш хиларца белгалбаьннаб доаркаш Оздоева Долатхан, Чемурзиева Кейпа, кхыбараш. Юкъера лаьрхIача шоай доахах хIаранегара 7 килограммага дIакхоачаш шура йоаккха цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа). «Назрановский» совхоза Пхьилекъонгий-Юртарча отделене шурий-товарни ферма хьайбаш леладераш доаркаш Д. Оздоева, Б. Гатиева, скотник Д. Айдаев, доарка К. Чемурзиева, зоотехник С. Березова.

И. ПЛИЕВА сурт.

КПСС XXV съезда сийленца накъабахара доккхий социалистически декхараш тIайнйцад Грозненски «Нефтехимзапчасть» завода болхлоша. Шин бетта план 28 февряле кхоачаш а еш, заданел совгIа арахеца лерхI итташ эзараш сома маьха товарни продукци. Ара мел хеца продукци дикеи тIехдикеи хилийта, кхо тонн металл, цхьа эзар киловатт-сахьат электроэнерги, цхьа тонн цемент, кхыйола материалаш кхое дош деннад цар.

Укх шера март бетта денз заводе арахеца йолае лерхI паччахьалкхен дикала Знак йола цхьа продукци. Цу гIулакха хIанз аттестаци кийчъеш я. Заводе ара мел хеца продукци балха тIа тешаме хургйий хьожаш тохкамаш деш да. Цхьайола оатхалаш хьаяра йола технологически процессаш эргайоахаш тоаеш я. Кийч а яь заводе дIаоттаяьй оатхалаш хьаяра дола металл чIоагIа дий хьожаш йора прибораш.

ИттлагIа пятилетка — дикала пятилетка хилар кхетадеча болхлоша арахеца продукци дикагIа хилийтара тIадерзадаь деш дола балхаш да уж. Цу лоархIамерча балха тIа къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннаб слесараш, коммунистически къахьегама ударникаш Алейников Петр Михайлович, Кудрявцев Михаил Степанович, ОТК мастер Небогатиков Вениамин Петрович кхы дуккха бараш.

Товарни продукци арахецара а из маьхала яккхара а даькъе парте XXV съезда сийна тIайнйца социалистически декхараш а толамца кхоачашдеш я завода коллектив. Январа хьалхарча шин декада заданел совгIа цо арахийцай эзараш сомий маьха продукци.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) ОТК мастер В. Небогатиков, слесараш П. Алейников, М. Кудрявцев задвижка балха тIа тешаме хургйий хьожаш тохкам беш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

БОЛХЛОЙ ДОГ ТИЙША БА

«Производства эффективность лакхъяри болх дикагIа бари духьа, 1976 шера халкъбоахама планаш толаме кхоачашъяр духьа лелаеча ерригсоюзни социалистически яхьа» хьакъехьа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК соцам чIоагIа раьза хинна тIайнйцар Назрановски трикотажни фабрика болхлоша. Фабрика цехашка, участкашка политинформатораша, агитатораша болхлошта довзийташ да цу лоархIамерча документа керттера лостамаш. Производства эффективность лакхъяран болх дикагIа баран керттера теркам тIабахийта безаш хилар белгаллоах цар. Цунца цхьана айлургья вай мехка экономика, тоалургья халкъа хьал-торо.

КПСС XXV съезда сийленца накъаяхара доккхий социалистически декхараш тIайнйцад тха фабрика коллективо. 1975 шера ара а хийца маьхала яьккха продукци 4766 эзар сома маьха хинна яле иттлагIча пятилетка хьалхарча шера реализаци е лерхIаш яр 7270 сома продукци я. Цул совгIа ара мел хеца продукци керда а яьккха цхьоалагIча категорехи паччахьалкхен дикала Знак йолаши мара ара ца хеца лерхI. Укх шера хьалхарча шин бетта план 26 февряле кхоачашъе дош деннад фабрика болхлоша.

Уж толамца кхоачашдара дукха балхаш де лаьрхIад: производства эффективность лакхъяран болх дикагIа баран хIара болхлочо ше-шийн комплексни план а оттаяь шерра социалистически яхь йоаржаяьй. Кийч а яь тIаэцаш я болхлоша бригадаша, участкаша, цехаша, ерригача фабрико встречни планаш. 1976 шера проектни мощностага кхачийта лерхI фабрика. Болхлоша тIагIертта къовсам лоаттабергба хIара балха минутах, оборудованех бизза пайда эцара, материалаш кхоара, болхлой квалификаци лакхъяра, массехк балха говзал хIаранега караерзайтава, дикагIйола опыт производствана юкъеяхьара, наставникий лоархIам айбара. Торговлеца бувзам чIоагI а беш продукци наха дIа мишта эц хьежаргда каст-каста. ХIара бетта, квартала планаш кхоачашъергйолаш вIаштIехьбоаккхаргба фабрика коллектива къахьегам.

Уж ерriга мероприятеш толамца чакх а йоахаш фабрика коллектива дерриге технико-экономически хьокхамаш тоалеш парте XXV съезда сийленца накъагIоргхилараx дог тийша ба тха предприяте болхлой.

Б. ГАГИЕВ,
Назрановски трикотажни фабрика партбюро секретарь.

Кхыча мехкашкара хоамаш

КЪУЛБЕХЬЕН-АФРИКАНСКИ ПРОФСОЮЗИЙ ПРОТЕСТ

ЛОНДОН. (ТАСС). Профсоюзий южноафрикански конгрессе хиннараша чIоагIа духьал а болаш дийцар апартеида системана духьала бараш лувцаш чу а бехкаш ЮАР-е леладу гIулакхаш. Къулбехьарча Африка къахьегамхой цу профсоюзии объединене укхаза яьча лаьрххIача заявлене тIа белгалдоакх. Претора фашистски режим тIехьхьарча хана кхы тайпа уйла йола нах кхы а дукхагIа чубехка яьнна хилар. Расистски порядкаш дIаяхара тIехьарча боламе хьинаре дакъа лоацаш бола деятелаш набахтенашка чукхайсаб. Царца ба цIи хеза бола профсоюзни лидераш Гарри Гвала, Бекиска Нкансана, Джодсон Кузвайо.

Кейптауне, Ньюкасле, мехкарча кхыча гораодашка лийцаб шоай бокъонаш бахьан гIайттача къахьегамхоех бола бIаьц нах. Терроризма духьаларча къовсамах долча къизача законагIа лийцаб уж.

Конгрессо дерригача дунен тIарча къахьегамхошка кхайкарал даьд бокъо йоацаш политически бехк баь расистски набахтенашка чубехка боахка нах чиха мукъабахара тIехьа къовсам болабе аьнна.

ХУНТАНА ГIО ДЕ КИЙЧА БА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Реконструкцеи дегIакхувлареи дунен халкъашта юкъера банк чилийски хунтана финансови новкъостал де лерхIаш я. Американски кепайоазоо деча ховмех банка президента Р. Макнамара 33 млн доллар дола хьалхара кредит могадеш яь шийн решени банка исполнительни директорате ювцийта дIачуенай.

1970 шера президент Сальвадор Альенде керте а волаш хиннача Халкъа цхьоагIон правительствас Iаьдал бе деллача ханна кредит соцадъдар банко.

Чилийски халкъа моастагIашта ахчаца новкъостал деш хиларах чIоагIа эгIазбаха ба ВIашагIкхийттача Штаташкара дуккха нах. «Нью-Йорк таймс» яхача газето тIеч хунта хьаллоацаш финансови новкъостал дара духьал а долаш белгалдоакх «нах боабелгеи, нахa Iазап тIалоаттаделгеи шийн политика а яь Пиночета кликас дIаоттадаь хилар.

ПАРТЕ ПЛАНАШ—ХАЛКЪА ПЛАНАШ

КЕРТТЕРДАР—ЧУРЧА ТОРОНЕХ ПАЙДА ЭЦАР

МагIалбике эггара йоккхагIа предприяти я Вознесенскера газ чакхйоаха завод. Городерча промышленносто арахецача берригача продукцех 70 проценгал совгIа яр цунга кхоач. Ханал хьалха, 27-ча октябре кхоачашъяьй завода коллективо ийслагIа пятилетка. Планал совгIа 3535 эзар сома маьха продукци еннай Даьхенна газ чакхйоахараша пятилетка шерашка. Цу юкъе 53486 тонн газах даьккха бензин да, 22466 эзар кубометр цIенъяь газ я. 104 процент кхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра план — 17,5 процент лакхденнад газ чакхйоахарий алапи...

Кхы а дуккха дувца йиш яр ийслагIча пятилетка шерашка газ чакхйоахараштa карагIдаьнача дикадарех. Цхьабакъда, «1976—1980-ча шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш» аьнна йола КПСС ЦК парте XXV съезда оттаяь проект ювцара хетаяь дукха ха йоалаш заводе хиннача партийни собране доклад яьча завода директора М. А. Мамилова, къамаьлаш даьча коммунисташа керттера уйла тIайохкийташ дийцар газ чакхйоахараштa карагI ца доалаш дисарех, балха хиннача халонех, кхоачамбоацарех, цар бахьанех, пайда ца эцаш йисача торонех, белгалдаьхар дIахо завода болх тоабара, иттлагIча пятилетка декхараш толамца кхоачашдара, парте XXV съезд кердача къахьегама коталонашца белгалъяккхара де дезараш.

Берригача советски наха а санна, вай социалистически Даьхенна карагIдаьнначох доккхал деш, дег тIара къоабалдеш тIаэй газ чакхйоахараша кердача пятилетке мехка боахамий культурей дегIадоаладара белгалдаьха доазонаш, — яьлар докладчика. Завода берригача цехашка, установкашка чакхъяьнай проект ювцаш, кердача пятилетка декхараш толамца кхоачашдара наькъаш белгалдоахаш къахьегамхой собранеш. XIара коллективе тIайийцад парте XXV съезда сийна лакхара социалистически декхараш, белгалдаьхад чурча торонех бизза пайда эцара, балха хьоккхамаш тоадара наькъаш. Юкхьанцарча къахьегама коллективашка белгалдаьккхар пхе шера Iоаяь дикагIйола опыт дIахорча балха ларде эцар, пайда ца эцаш йиса торонаш гучаяхар, царех бизза пайда эцара наькъаш белгалдахар. — КПСС XXV съезда сийна а иттлагIча пятилетка декхараш толамца кхоачашдара а берригача газ чакхйоахараштa юкъе шерра социалистически яхь йоаржаелга — ишта да тахан заводерча коммунисташта хьалхашка латта керттера декхар.

Къамаьл даьрех дукхагIбараша белгалдоахар керда пятилетка балха дикален овсарлени пятилетка хилар, цу хьакъехьа де йиш йолаш заводе дукха хилар. Масала, йоахар цар, дIадаха шу чакхдоалаш балха юкъебоалабаьб «даьттан асорци» яха газах коача водородаш хьакъоастадара керда никъ. Из бахьан долаш газ цIенъеш цун цхьан кубометрах хьакъоастаю коача хIамаш 59 граммагара 80 граммага дIакхоачаяьй. Из хьоккхам тахан а мехка хьалха латтача предприятешкарчул дукха лакхагIа ба. Цо хьахьокх газ цIенъяра технологи дIахо тоае йиш йолаш а тоае езаш а хилар.

Дукха торонаш я мехкдаьтта кийчдеча а, — йоахар къамаьлаш даьраша. — Белгалдаьккхача кхоачам ба пятилетка шерашка заводе 69301 тонн мехкдаьтта зехьа дайнилга. Грознерча мехкдаьтта института болхлоша заводе тохкамаш даьд, мехкдаьтта ца дойтара чакхдаха деза гIулакхаш белгал а даьхад. Цхьабакъда уж тIулакхаш балха юкъедоала ца деш дисад. Цудухьа зехьа дайнача мехкдаьттана тохкамаш дарах института денна ахча дIатIакхетар мара завода хинна пайда бац. XIаьта завода кулгалхой хIанз цIаьхха а институтага тохкамаш дар дехаш ба. Цу дешашка хьажа йиш яр аьнна хет заводера рационализатораш а.

— КПСС ЦК проекта тIа къаьстта белгалдаьккхад продукци арахецаш дIайолхача хIамай кхомбара гIулакх, — аьлар комбинированни установка вокхагIволча оператора И. Ч. Булимова, цох лаьца дийцар кхыбараша. — Цу хьакъехьа дукха кхоачамбоацараш да заводе. Масала, тоннах 101 сом а телаш Невинномыскера хьакхухь заводе аммиак. XIаьта мишта латт цун кхоабара гIулакх? ИйслагIча пятилетка шерашка заводе зехьа дайнад 667,9 тонн аммиак. ШоллагIа шу да расходомер оттае яха.

Цхьабакъда из тахханалца вIаштIехьдаьннадац. Кердача пятилетке парте мехка хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара шийна тIадилла гIулакх диэза кхоачашдара бехктокхам лакхбе безилга, технологически оборудовании тоаяра механизаци елга, завода лабораторе болх тоабелга а анализаш елга сихделга а, балха дисциплина чIоагIъелга, балхашка нах дIачIоагIбара эшараш чакхдоахилга, материально - технически Iалашон гIулакх тоаделга, торговле а юкъарча кхачан а предприятей болх тоабелга социалистически яхь дикагIа вIаштIехьйоаккхилга, къахьегамхошта идейно-политически кхетам балара болх дIахо товбелга, — иштта яр собране къамаьлаш даьчар тийнна предложенеш.

КПСС ЦК проекта тIа белгалдаьхача лоархIамегIарча декхарех цаI да — **керттерча фондех пайда эцара боарам дикка лакхбелга; халкъа боахама доакъошка, предприятешка, организацешка фондоотдача лаккхьяра тIадерзадаь гIулакхаш кийч а даь чакхдоахилга.** Массане а чIоагIа терко тIайохкийташ дийцар собране гулбеннараша из дош.

—Завода балха тIа цIенхаштта-т кхоачамбоацар да, — йоахар цар, — производственни мощностех бизза пайда ца эцар. 1975-ча шера 87 процент мара пайда ийцабац заводерча технологически гIирсех. Цун керттера бахьан да бедал ца тоъар. Из гIулакх кхы а дагIа хургдолаш да иттлагIча пятилетка шерашка. СихагIа хоадамболлаш къоастале дезаш гIулакх да из: е завода бизза кхоачам беш бедал Iалашъе еза, е йолаш йола бедал чакхъяккхара эшачул совгIа йолча заводерча оборудованена консерваци е еза. Цунга хьежжа хилийта беза болхлой боарам а. Из балха эффективность а къахьегама овсарле а лакхъяра Iалаьмате боккха лоархIам бола дош тахханалца къоастаданза латт. Из кхоачамбоацар ца хила тарлора заводе дерттIа вIаштIехьбаьккха экономически болх лелабора.

Щенхаштта раьза бац газ чакхйоахараш гIишлош хьалъераштa а. Тамаш а яц. КПСС ЦК проекта тIа белгалдаьккхад: **«Хоадамболлаш тоаде капитальни гIишлош хьалъелга. Капитальни вложеней эффективность лакхъе, керда производственни объекташ хьалъеча, болх беш йолча предприятешта реконструкци ечеи уж технически оборудованецa Iалашъечеи процесса Iилман-техническ прогресс сихъелга Iалашде. Лоацъе объекташ хьалъяра ханаш, дикагIа а мах кIезигагIа дIабохийташ а хьалде гIирсаш».** XIаьта собране белгал ма-даккхара, дIадахача шера планах хьалдаь даха дезаш дар 100 фусам йола нах чубаха цIеноаш, котельни, столови, бытовой корпус, кхыдола гIирсаш. XIаьта генподрядчикана, СУ-9 гIишлошъераша Iалаьмате во болх бар бахьан долаш уж объекташ хаинахьа хьалъяь ца йоалаш, иттлагIча пятилетке хьалъяь йистеяха езаш йисай.

Доккхий декхараш да кердача пятилетке газ чакхйоахарий кхоачашде дезараш. Алхха укх шера цар йа еза 4886 эзар сома продукци, цIенъе еза 96 миллион газ, даккха деза 146 эзар тонн бензин. Уж декхараш толамца кхоачашдара наькъаш белгалдоахаш бар партийни собране тIанйица соцам. Цу тIа къаьстта белгалдаьккхад чурча торонех бизза пайда эцилга.

Партийни собране чIоагIдир газ чакхйоахараша КПСС XXV съезда сийна тIайийца кердa социалистически декхараш. **Газ чакхйоахараша дош деннад укх шера хьалхарча шин бетта план 24-гIа феврале кхоачашъе; шера план 25 декабре кхоачашъе, планал совгIа 250 эзар сома продукци а луш. Шера планал тIех 15000 эзар тонн бензин даккха, 10 миллион кубометр цIенъяь газ арахеца.**

Шоаш тIанйица керда социалистически декхараш кхоачашдара, КПСС XXV съезда сийленца пакъабахара хIара дийнахьа хьинаре къахьегаш дIадоладаьд 1976 шу газ чакхйоахараша.

А. БАСИЕВ.

Пхе шера план шозза кхоачашъяьр

«Къаьстта теркам тIабахийта къахьегама овсарле лакхъелга сихдара».

(Парте XXV съезда оттаьча КПСС ЦК проекта тIара).

РСФСР Министрий Советои ВЦСПС-еи могадаьд иттлагIча пятилетке шоай пхе шера заданеш шозза кхоачашъе аьнна текстильни яйтачен промышленноста болхлой группаша дIадоладаь патриотически гIулакх. Царна юкъе я К. И. Николаевай цIерагIча Ленина орденеи Къахьегама Шеча Байракха орденеи Ореховски комбината прядильщица, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат Локтева Валентина Егоровна.

ИйслагIча пятилетка шерашка дукххача станокаш тIа болх а беш В. Локтевас дика Iомаяь караерзаяьй оборудовани, отрасле эггара тIех йолча къахьегама овсарленга в кхаьчай. Цо лелаяьй нормагIа йоагIарел шозза дукхатIа станокаш, пхе шера заданеш шозза кхоачаш а яьй. Из де вIашитIехьдаьннад цун дукхагIа пайда баргболча тайпара болх вIаштIехьбаккхар, балха приемаш сихеи нийсеи кхоачашъяр бахьан долаш. Хьийза тай цо тIехдика мара арахецац.

Локтева Валентинас ший балха опыт камаьрша дIайовзийт шийца болх бераштa, дукха ха йоацаш комбинате баьккхача кагирхошта хьехам тел цо. ЦIи хезача прядильщицас хIанз ворхI станока тIа болх бу, хIаьта КПСС XXV съезда сийна ше тIанйицача социалистически декхарех пятилеткагIа цхьан плана меттала пхе шера ши план ханал хьалха кхоачашъе дош а деннад.

СУРТА ТIА: прядильщица В. Локтева.

В. ЗУФАРОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ДЕ ЛЕРХIАРАШ ДУКХА ДА

ИйслагIа пятилетка чакхъяьннай. Из пятилетка яр — Карабулакски химически реагентий завод хьахинна ялара пятилетка. Лоацача хана вай Нохч - ГIалгIай республикерча предприятешта юкъе меттел вай мехка мехкдаьтта промышленноста министерствагIа чуйоагIача предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха даттараштa юкъеяхар тха завода коллектив. 1975 шера 6 ноябре деррига технико - экономически хьокхамаш тIехдика а долаш чакхъяьккхар цо ийслагIа пятилетка. XIаьта пятилетка тIеххьарча шера товарни продукци арахецара а из маьхала яккхара а пачхьалкхен план 23 декабре кхоачашйир. КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте а этта иттлагIа пятилетка толамца дIайолаяра дика лард еллар завода болхлоша. Пятилетка тIеххьарча шера планал совгIа ара а хийца маьхала яьккхар 106 эзар сома маьха товарни продукци.

Технико - экономически хьокхамаш тоадара къаьстта беркате хилар дIадаха шу завода коллективана. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 2,7 процент тIеххкоачашйир, кхойир 601 киловатт-сахьат электроэнерги. Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, эIамисчун а докхачун а кхомбарах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах пачхьалкхен планал совгIа 153 эзар сом пайда бир. Заводе арахецача шин реагентана дикала цхьоалагIа категори еннай. Иштта, къахьегарах дIадахача шера вIаштта диазза тха коллективана хьожайир Еррисоюзни социалистически яхье хьалхара моттиги мехкдаьттан газови промышленноста министерстваи профсоюзий ЦК-и карара-кара тела ЦIе байракхи.

ИттлагIча пятилетка хьалхара шу доладеннача деношка берригача вай мехка санна болхлой собранешка йийцар «1976 — 1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш» яха парте XXV съезда оттаяь КПСС ЦК проект. Вай мехка доккхий хувцамаш дара, бахача наьха хьал-торо тоаяра долча цу документо дог гIоздаьккхача завода коллективо ший торонашка а хьежа керда социалистически декхараш тIанйицад КПСС XXV съезда къахьегама совгIат кийчдара. Коммунистий форума сийна яьржа социалистически яхь ди тIехьа шерагIа яржаш латт. Болхлоша тIагIертта къовсам лоаттабу товарни продукци арахецарех из маьхала яккхарех укх шера хьалхарча шин бетта план 23 феврале кхоачашъяра. ТIайийца декхараш толамца кхоачашдергхилар къаьсттa хьахьокх январь бетта доахача къахьегама толамаша. Хьалхарча ах бетта планал совгIа ара а хийца маьхала яьккхай 50 эзар сом мах бола товарни продукци.

КПСС ЦК проекта тIа белгалдаьккха да укх пятилеткагIа вай мехка 620—640 миллион тонн мехкдаьттен 400—435 миллиард кубически метр газ яккха езаш хилар. Цу цифраша боккха бехктокхам тIабожабу реагентин боахама болхлошта а. 1976 шера пачхьалкхен план низкъала я, цхьабакъда кхоачашъюлургйолаш я. Хьалха [illegible] производственни мощно[illegible] хийцачул 20 эзар сом дукха[illegible]

гIа продукци арахеца еза укх шера. Массаза санна иттлагIча пятилетке дегIа мел йоагIа продукца къахьегама овсарле лакхъяра чотах хила езаш я, хадданза лакхъе еза производства экономически эффективности арахецача продукце дикали. Цунна дуразаленна кхетамца вIаштIехьбаккха беза къахьегам.

Пятилетка хьалхарча шерен бIарччача пхе шерен план толамца кхоачашъяра боккхала лоархIаме да балха хинах мамогга дикагIа пайда эцар, «ЗIамигчун а доккхачун а кхомбар. ХIаранена шийна цу даькъе тIалатта бехктокхам бовзаш хилари, цу гIулакха тIехьа дисциплина хилари керттердар да тахан иттлагIча пятилеткагIа — эффективности дикален пятилетка толамца кхоачашъяра. Цу гIулакхах лаьца хьийнйлача партийни собране дагабаьлар завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхера нах. **Предприяте кулгалхоша партийни профсоюзни организацешца цхьана 1976 шера план ханал хьалха кхоачашъяран арахеца продукци дикагIа хилийтаран хаьлда йола мероприятеш белгалъяькхай. Масала, заводе ара мел хеца продукци дикала цхьоалагIча категорех хургйолаш аттестаци кийчъе, пятилетка чакхъялалехьа заводе арахецана керттерча продукцена КССБ-1 (конденсировании сульфитиоспиртови бардана) Пачхьалкхен дикала уйак ялийта лаьрхIад.**

Пачхьалкхен план толамца кхоачашъяйтара болча балха тIа духхьала технологаша лаьца ца Iеш завода берригача службаша а хьинаре дакъа лоац. Царех я КИП-а, электрически, пароснабжене, механически, транспортни службаш. Укх шера плани тIайийца социалистически декхараши 29 декабре кхоачашъяра шерра яхь йоаржаьй цар. Цехашта, сменашта, службашта юкъе яьржа ца Iеш къаьст-къаьстача болхлошта юкъе а яьржай социалистически яхь.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча деношка а деиз хьинаре къа в хьегаш социалистически яхье башха-дика толамаш доахаш хиларца белгалбаьнна ба аппаратчикаш Беловедченко Валентина Владимировна, Друмченко Валентина Иосифовна, СССР Лакхехьарча Совета депутат, вокхагIвола аппаратчик Храмов Петр Викторович, Пожаров Николай Васильевич, машинисташ Гетагазова ИсмаIалий XIажар, Дакиева Ахьмада Шуйхан, такелажник Хашагульгов Iусмана Ахьмад, кхы дукха бараш а.

ДIадахача дукххача шерий опытагIа болхлоша дика кхетаду юххьанца дениз дика болх барах шера плани тIайийца социалистически декхараши толамца кхоачашдар цунах дукххача даькъе тийша хилар. Ритмично болх белга, хIаране дисциплина дика хилар, массадолча хIаман кхомбар да кердача пятилеткагIа вайгара парте, пачхьалкхено, хIанзарча хано дIадехаш дар. Цу гIулакха тIаерзаяь я тха предприяте берригача къахьегамхой уйла.

И. КОСИВЧЕНКО, Карабулакски химически реагентий завода производственно - планови отдела начальник.

КЪАХЬЕГАМХОШТА-АТЕИСТИЧЕСКИ КХЕТАМ

КПСС XXIV-ча съезда, Нохч-ГIалгIай обкома пленумий решенеш кхоачаш а еш, района къахьегамхошта интернациональни атеистически кхетам балара, планови заданеши социалистически декхараши кхоачаш а тIеххкоачаш а дара тIаберзабаь болх бир Грозненски района культура учрежденешa.

Культура болхлоша юрта боахама къахьегамхошта дIайовзийт партийни советски органаша хьалхашка оттаяь планаш, быта культура лакхъяра, керда обрядаши цIейши юкъеккхахьара новкъостал ду.

Уж декхараш кхоачашдара бахача наха юкъе беча массово-политически балха тайп-тайпара формаши методаши юкъекхухь культпросветболхлоша. Дукххача культпросветучрежденеша из болх партийни организацешца айхха бувзам болаш бу. Парторганизацеша новкъостал ду тематически сайренаш яра.

Культура учрежденешка бола беш я общественни советаш, цига чIоагIъю кварталашни беттаи йола планаш, дына духьаларча темак йола плакаташи книжкай выставкаши кийчъю, Интернационални атеистически йолча темаех лекцеш еш клубашка. Правобережненски юртарча культура ЦIагIа хIара бетта арахец «Атеист» яха газет. Йоккхача АтагIа болх беш я атеиста кабинет.

Производственни участкашка беседаш, читкаш, литература обзораш яра болхлошца хасткаста вIашагIкхет культура учрежденей болхлой. Цар дакъа лоац дешархошта атеистически интернационални кхетам луча а.

Iалама-Iилма, атеистически знанеш дика тел десятидворкашка вайнаьха кхалнаха юкъе атеистически болх беча Йоккхача АтагIа зональни (заведующи З. Пашаева) № 1 йолча шурий совхозеи библиотекаша (заведующи А. Ракита). Культура цIеношка чакхъяьккхар «Илманарий цIей», «Советски традицей сайре», «Хаттарийн жопийн» яха дына бокъонца бола чулоацам гучабоаккха сайренаш. Цу учрежденеша бахача моттигашка вахаца болх бела а тоадаьд.

Грозненски шурий совхоза библиотеко даьшца-поаношца чакхъяьккхар «Дына бераштa ду зе» яха конференци. «Ленини дын» яхаш яр Первомайски районни библиотеко кийчъяь хинна радиоконференци, цига йийцар «Дына духьалара ленински критика», «Дын къамаи гIулакхаши», «Классови общество кинаэен дынен лоархIам» яха, иштта кхыйола темаш.

Бакъда, интернационални атеистически кхетам балара болх эсала латт Грозненски шурий совхоза, ЧIишка, Кень-Юрта, иштта кхыйолча культура учрежденешка.

ДIаяхача замах юхедисараш цкъовсам лоаттабеча боккха лоархIам болаш да керда советски цIейши обрядаши. Уж дукхагIа юкъеккхахьера теркам тIаухийт района культура учрежденеша а.

С. ТКАЧЕВА, Грозненски райисполкома культура отдела заведующи.

Бетта план кхоачашъяьй

Къаьстта дика къахьегаш а иттлагIча пятилетка хьалхарча шера Ростовски «Котлоочистка» завода чуйоагIача Грозненски филиала коллектив. Дерригача технико - экономически хьоккхамий укх бетта задани январа хьалхарча ткъа дийнахьа кхоачашъяьй цо. Дукха болх баьб предприяте болхлоша «Грозэнерго» теплоэлектроцентралашка.

КПСС XXV съезда сийленца пакъаяхара доккхий социалистически декхараш тIа а ийца шерра яхь йоаржаьй филиала бригадаша. Коммунистий форум хьаеллача дейга кхачалехьа хьалхарча шин бетта задани кхоачашъе декхараш тIайийцад яьш цIендераша. Къаьстта дика къахьегарца белгалбаьнна ба болхлой Э. Григорьев, А. Горский, А. Чеботарев, мастер М. Тараканов, кхыбараш.

* * *

«Грозэнерго» теплоэлектроцентралашта юкъе хадаара хьалхалаттачарех я цхьоалагIчен кхоалагIчен теплоэлектроцентралей коллективаш. Пхе шера план ханал хьалха кхоачаш а яь, планал совгIа цар яьккхай итташ миллионаш киловатт-сахьат электроэнергии итташ эзараш гигакалорий йовхала энергии. Пятилетка шерашка «Грозэнерго» энергетикаша диазза яьккхар СССР Министрий Советеи ВЦСПС-и карара-кара тела ЦIе байракх, иштта диазза яьккхар СССР энергетикаи электрификацеи Министерствай электростанцей электротехнически промышленностеи болхлой профсоюза ЦК-и карара-кара тела ЦIе байракхи хьалхара моттиги. Уж деза совгIаташ доахача лоаттабеча къовсаме диазза даьъа лелаш цхьоалагIчен кхоалагIчен теплоэлектроцентралей коллективаша.

Уж къахьегама толамаш кхы тIа а тоадеш къахьегаш ба КПСС XXV съезда сийна яхье баьнна энергетикаш. Керда тIайийца социалистически декхараш толамца кхоачаш а [illegible] графикал хьалха [illegible]

Х. СУРУДЖАНЦ.

ЯЛАТ ХЬИЙКЪА ХИЛИЙТАРА

КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) Пленумо КПСС XXIV съездо дуккхача шерашка оттаяь юрта боахам дегIабоалабара программа кхоачашъяра пятилетка яр дIаяха ийслагIа яр. Цу пхе шера дукха рузкъа хьахийцар пачхьалкхено юрта боахам дегIабоалабара. Из бахьан долаш ялат, кхыйола юртбоахама культураш дукхагIа кхеяра экономически хьалаш хьахилар.

Цхьабакъда юрта боахаме карагIдувлача гIулакхех кхоачамбаь Iе йиш яц. Бахача наха кхачеи промышленноста юрта боахама бедали дукхагIа эшаш лакхлуча хьашташа дIадех лаьттанцарей хьайбашкарей йоаха продукташ дукха дукхагIа йовхилга. Цудухьа партеи правительстваи мелиораци яра дешашта юха а юха а теркам тIабохийт лаьттан беркат совдоаха лоархIамера фактор из хиларах. Хин боахама болхлошта хьалхашка керда декхараш оттаду, мелиоративни гIирсаш хьалдара технически боарам лакхбелга, хий дехкача лаьттаех ма-хулла дукхагIа пайда эцилга дIадех.

Лаьттана мелиораци яра КПСС ЦК майски (1966 ш.) Пленума программа кхоачашъелга дика дIадихьар вай республике.

Колхозийи совхозийи мелиораторашa юртбоахама продукташ дукхагIа яхара деррига низаш оарцагIдаьхар. Хий дехкача лаьттаех дикагIа пайда а эцаш, хий дехка лаьтташ шердир.

Республика боахамий экономика тешшаме дика дегIаяра белгал хилар дIаяха пятилетка. Нагахьа санна бархIлагIча пятилетке хин боахама гIирсаш хьалдара дIаяхийта капитальни вложенеш 43 миллион сом хиннадале ийслагIча пятилетке 91 миллион сом дIадахийтар. ДIадахача 1971—75 шерашка 12,08 эзар гектара тIа хий диллад, план 8,85 эзар гектар йолча. 40,7 эзар гектар хий дехка сеть эргайоаккхаш тоаяьй, план 40,8 эзар гектар йолча, иштта кхы а. Дукха болх баьб мелиораторашa геттара тIаьда лаьтташ докъадеш.

Пачхьалкхен капитальни вложенеши колхозий рузкъен дIадохийташ цкъа дIайийча дукххача шерашка баьцаш хьахула 10 эзар гектар культурни даьгIенаш хьайир. Хьаяь чакхъяьхай Надтеречни районера хий дехкеи Гудермесски дуганеи системаш.

Хьалхашка латта декхараш дика кхета а деш, шерра социалистически яхь йоаржаяь хьинаре къахьегарца республика мелиораторашa толамца кхоачашйир 1975 шера хин боахам хьалбарей капитальни вложенеш дIаяхийтарей халкъа боахама план.

КПСС ЦК майски (1966 ш.) Пленум хинначул тIехьагIа республике лаьтташта мелиораци яра 133,4 миллион сом дIадахийтад, хIаьта планагIа хьахийца централизованни капитальни вложенеех — 143,2 миллион сом. 1973 шера хьалъяь дIаенна хин боахама объекташ дукхагIа яраш дикен тIехдикен могаяь я.

Цу дерригача дикача гIулакхашца кхоачамбоацараш а нийсденнад капитальни вложенеш дIаяхийтара план кхоачаш ца ярах. «Чеченингушводстрой» дирекцеи гIишлон управленеи эксплуатаце дIаяланзар Сунженски дукъ тIа хий диллара, Ачхой-Мартановски водопровод санна йола лоархIамера объекташ. Цу управленеш тIехьадаьккхад Камбилеевскии цIермашинаькъеи АМООС акведукаш хьалъелга.

Вай республике хин боахама гIирсаш хьалдеча керттера декхараш малагIдараш да аьлча, уж да гIирсаш хьалдарей монтажнии балхаш дика кхоачашдар, хьалъяь яла гарга йолеи технически дукхагIа Iалашъяь йолеи объекташ капитальни вложенеш дIатIа а яхийта сихагIа хьалъяь яхар, цхьатаррa дукха объекташ хьалъе ца йолаяр, кхыдараш.

Вай республике юрта боахама культураш дIаювш лелаеча лаьттаех ахаш екъача, 40 процент кIезига йоачаш хулача зонашка дада, хIаьта иттлагIа дола дакъа мара кхоачамболлаш йоачан хулача алац. Цудухьа цу хьалашка хIара гектара тIара лакха хьувкъам кхебе а, цу тIа тешшаме из хилийта а торо хургьяц хий деттилга вIаштIехь ца доаккхе. Цудухьа вай республике хий дехка лаьтташ шердара теркам тIабахийтаб.

Мелиораци яра дукха рузкъа дIадахийтад. XIаьта дIаяхача пятилеткагIа хий дехкача хIара гектарах хьа фу хиннад? Цхьа масал доаладергда вай. Вай республика санна Iалама хьалаш долча Херсонски областа къулбехьеи районашка хий дехкача хIара гектара тIара 35—40 центнер ялат доаккх. Вай а из ялат даккха йиш хилар хьахьокх Грозненски опытно-мелиоративни станце. Хьалха латтача боахамашка карагIдувларашa а. Из вай республика боахамашта боарам ларх Iа йиш я. XIаьта дIаяхача пятилеткагIа юкъера лаьрхIача вай республике цхьан шера гектара тIара 24 центнер мара яьккхаьц. Цу цифраша хьахьокх хьа ца доаккхаш мел ялат дус.

XIара шера хий ца тохаш дукха культураш юс хий дехкача лаьтташ тIа. Хий ца хиларахи е кхыча бехказаларча бахьане[illegible]

[illegible] Вай республикан боахамашка йоагIачул ахаш мара яжкац минеральни удобренеш. Хьагучох из боарам кIезига ба. Яьча анализо хьахьокх вай республика 66 процент йолча хий дехкача лаьтташ тIа фосфор кIезига хилар, хIаьта калий 15 процент мара яц. Цул совгIа дерригача лаьтташта чIоагIа эш азотни удобренеш. ЙоагIа тайпа удобренеш торсара торонаш йолаш я. XIара боахамга дIакхачийтай лаьттаца йола питательни веществаш тIайола картограммаши почвений карташи.

Дуккхача боахамашка хьалха-тIехьа йоах минеральни удобренеш дIатовса еза хa. боагIача боарамагIа тессац. Цу кхоачамбоацараша торо хилийтац царех доагIар хьаэца, хий дехкача гектара тIара бизза пайда хьабаккха. Цудухьа дIаяхача пятилеткагIа шера кхелаь ялат юкъера лаьрхIача 0,5 центнер мара совгIа дац бархIлагIча пятилетке хинначул, хIаьта хьажкIаш 2,2 центнер кIезигагIа яьхай. Цхьацаадолча боахамашка чIоагIа бе-бе ба ялата хьувкъам. 1975 шера Наурски района «Красное Знамя» яхача колхозе 330 гектарах хIаране тIара 31,1 центнер фуальяха хьажкIаш чуера, хIаьта цу района Ленина цIерагIча колхозе 390 гектарах хIаране тIара 7,8 центнер мара хилаза. Иштта эргаш [illegible] совхозашкахь.

Опытни учреждений Iилма болхлоша [illegible] лувцаш юрта боахама культурай хьувкъам лакхбара рекомендацеш оттаяьй.

Юрта боахам дегIабоалабара хадданза йоакхо ю партеи правительстваи. Из гуш да дукха ха йоацаш КПСС Центральни Комитета КПСС XXV съезда оттаяьча проекта тIа. Из лоархIамера документ шера Iомадеш да вай республика коммунисташа, промышленни предприятей болхлоша, юрта къахьегамхоша. Из проект Iомаеш тха министерства дерригача доакъошка Iалаьмата дукха пайданера предложенеш юкъе йихьай. ИттлагIча пятилетке уж кхоачашйича торо хургья хIара гектарах дукхагIа пайда а эцаш юртбоахама культурай хьувкъам дикка лакхбе.

Культураш кхееча боккхача лоархIаме ба сага къахьегам. Цудухьа республике боккха теркам тIабохийт хий дехка кадраш кийчъяра. XIанз колхозашкеи совхозашкеи хий дехкача къахьегаш 1540 саг ва. Уж нах кхоачамболаш бац. Кхы а 560 саг кийчверга.

Iан замалахь «ДикагIйолча хана ялата, технически а доакъара а культурашта хий дехкара режим кхоачашъяра» темах занятеш чакхъяха еза дерригача колхозашка, совхозашка. ПрограммагIа 48 сахьата хьехаш агротехнически курсашка дешийтилга чакхдоаккхаргда дерригача боахамашка. XIаьта иштта квалификаци лакхъена переподготовка ертья хий дехкача лаьттаешна специалисташа.

Укх шера Центральни Комитета проекта тIа белгалдаьккхача [illegible] республика мелиораторашна кердача пятилетка хьалхарча [illegible] 5,7 эзар гектар хий дехка латт [illegible] тоадерга. Иштта дукха балхаш дерг хий дехкачу лаьттан тIа.

В. КАРТАШОВ, республика мелиораци хин боахамаш министерства хин пайда эцара отдела начальник.

КПСС XXV СЪЕЗДА ДЕЛЕГАТАШ

Рыжова Александра Ивановна — Калужски радиолампаши завода № 3 йолча цеха монтажница я. 1962 шере ученица болуш еа заводе балха, схьа Iомайна кхуо заводе тешаче а дукха хан а йоьлла радиолампаш вIашагIйоххара чолхане операцеш, предприяте хьалха латтарех монтажница хилла. «Профессига дикагIийра» яха тIин цунна дукхаза. Социалистически яхье къахьегамаш толамаш бахьана лакха хидарах «Министерства социалистически яхьа отличник» яха цIерг значок а еннай.

Коммунистически къахьегама ударника, ший пятилетка ханал хьалха кхоачашъйна А. И. Рыжова Ленина орден еннай. Итташ болча къоаса болхлоша опытни мастера хьалхошна шовй профессионални говзал кхоргIаргIа Iомаю.

Завода коллектива дукха езаш а лоархIаш а йолча А. И. Рыжовце шие партконон член хиларца дукха ха дIаду обществени болх ен. Облаять коммунисташа КПСС XXV съезда делегатала хержай из.

СУРТА ТIА: А. И. Рыжова (ардехьара шоллагIъяр) заводан цехан мастерца Е. И. Рыжовай, Т. Н. Селезневайгна, Н. И. Шеварутнайца цхьана.

П. МАСЛОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ХА ДIА МА ЯХИЙТА

КПСС Центральни Комитета КПСС XXV съезда оттаяьча «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш» яхача проекта «Юрта боахам дегIабоалабар» раздела тIа белгалдаьккхал: «Лаьтта леладеча дIахова дехкар да дIадуяча лаьттай структура эргайоахаш тоаяра, хьувкъам лакхбара минеральни органически удобренеш пайда дикагIа эцара, лакха хьувкъам телаш дола сорташи гибридаши юкъекхехьара, ялата культураш кхеяра агротехника тоаяра ларда тIа ялат дукхагIа дахар, ялатий боахам тешшаме лакхача боарам тIа лоаттабар».

Лакхара хьувкъам кхебара органически удобренеш мел лоархIаме я белгалдаьккха довра сона. Ше кхею ерригa юртa боахама культураш, къаьстта ялата кхееваш дикагIа хьувкъийтара дукха хана дена органически удобренеш, къаьстта кхо дехкаш хьавоагIа ахархо. ХIанз вай боахамий массайолча участкашка бIаргаго йиш я кхашка органически удобренеш дIаувза самосвалаш. тележкаш тIехьайийза трактораш.

ДIадахача шера вай республика боахамий кхашка 695 эзар тонн кхо дIаэзад, хIаьта дIабахача декабрь беттен январа хьалхарча ах беттен 200 эзар тонн дIаэзай. Кхашка органически удобренеш ехкилга дика вIаштIехьдаьннад нов Чагаев директор волча «Терский» совхозе. Дукха ха я уккхаза «лаьтта хьаьнду» отряд вIашагIъелла.

Удобренеш яхкарон ханнахьа хий даллароц хьувкъам лакхбу. Хий дехка харшаш кийчделга дика лел Шелковской района боахамашка. Кхыча районашка дика вIаштIехьдаьккхалац из гIулакх. къаьстта лодара лел из Урус-Мартановски. Ачхой-Мартановски районашка Гидротехнически гIирсашта ремонт яраи уж цIендаран Грозненски ПМК-ца хIанз а договораш оттаданза боахамаш да.

Цхьа бутт совгIа ха мара йиса вай республика боахамий механизатораш кхашкарча балхашта эрабовла. БIаьстанга трактораш кийчъянь ца Iеш. тIехьаювза а тIехратосса а инвентарь тоаянь кийча хилийтар боккхача лоархIаме да. ДIадахача шера йиълагIча квартале планагIа 1200 трактора ремонт е эзаш яр. хIаьта ремонт яьраш 1623 трактор я. Натахьа санна тоае ца езаш йола 6305 трактор кийча хилар теркалдича болх бе йиш йолаш 7928 трактор я республике.

Цу цифраша хьахьокх дуккхача боахамашка тракторашта ремонт яра планаш кхоачашъяьлга. Цу лоархIамерча гIулакха тIехьадус Ачхой-Мартановски Малгобекски районий боахамаш.

ХIанз республика боахамашка йолчарех кийча я 82 процент трактораш, 77 процент нохараш, 66 процент сеялкаш, 75 процент культиватораш, 34 процент комбайнаш.

КПСС XXV съезда накъадолхаш республика колхозийи совхозийи механизатораша шоашта хьалхашка декхараш оттадаьз техника тIехдика тоа а еш ханал хьалха ремонтиа балхаш чаккхаха.

Дика хьувкъам кхебара боккхача лоархIаме да дика фу Iадашдар. Вай республика боахамашта бIаьстан юхье юв культураш (хьажкIаш йоацаш) дIае 8600 тонн фу эш, хIаьта долаш дар 91 процент да.

Гудермесски, Сунженски, Урус-Мартановски, Шалински, Шелковской районашка специалисташа ханнахьа йоакхояьй дика фу Iалашдара. Цхьабакъда, Ачхой-Мартановски Надтеречнии районашка 53—56 процент мара фу дац хIанз а.

БIаьсти хьайоаллаше коартолаш дIае арабовла безаш ба наьсархойи Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза механизаторашиа. Назрановски районе дIае кийчъянь коартолаш 96 процент я, хIаьта сунженцаша 66 процент мара Iалашъяьяц.

БIаьстан юхье ювча культурех я цкъа дIайийча дуккхача шерашка хьахула баьцаш. ХIаьта хIанз Iалашдаь фу ерригача республике 83 процент мара дац. Наурски районе кхы а кIеаигагIа да — 59 процент.

Хьагуш дар сатийна Iе йиш йолаш гIулакх дац. Культураш дIае кийча дац цхьадола боахамаш, хIаьта ха сиха дIайода

Х. МАХИТАРОВ,
агроном.

Горно-Алтайски автономни область. Кош-Агачски районерча хьайбаш леладераша лакхача лоамашкарча халача хьалашка болх а беш, толамца кхоачашъяьй нислагIча пятилетка заданеш. Дулхи тхак даккхара боарам 24 процент, петар — 80 процент лакхбенаб уккхаза.

СУРТА ТIА: Калинина цIерагIча колхоза къона жа Iу Кобдабаев Дуйсенби. Iоахарий ца дойташ жа хьал а кхеду цо, хIаьта тха дукха а доакх.

В. Садчикова сурт.
ТАСС фотохроника.

КОММУНИСТЕХ ДОЛА ДУВЦАРАШ

Къахьегамца даьнна сий

ХIара сага вахаре хулаш да цун дог гIоздоаккха дола ди. Из цIаккха а дицлац. Цхьийча дIаийча санна цун дегIах дIалат.

Цу тайпара ди хилар Назранерча «Электроинструмент» яхача завода инструментальни цеха слесара, коммуниста Темирханов Шамсудина Мохьмада вахаре а.

1971 шера дар из. ГIишлонийи наькъийи машинаш еча Ерригсоюзни Iилма-тохкама институте гулбеннабар дукха специалисташ. Назрань ше санча къона йолча заводера еначч ИЭ—1019 яхача электросверлильни машинкана тохкам беш бар Iилмахой. Цунах йоаллача хIара оатхилга хьожаш, шоашта хетар дIаяздеш бар уж. Бакъда, царна тара дацар Мохьмада юхь-сибат. Вувлавелча санна, йист ца хулаш, цкъаза ший лакха дегI дIаюха хьовдеш латтар из. «Дерригa хьийга къа доврга хьона, цхьа гIалат корадоатIе...», — ше-шийца уйла йора цо.

Тохкамаш чаккхдаьлча гулбенначарех цхьанне, Мохьмада дIатIа а ваха, белаж тIа кулг а дилла, вешийта санна аьлар: «Дизза кIантий да, шун директореи Iаи доккха гIулакх даьд. Тхо раьзе да укх тайпара машинкаш шун заводе ар хецаш хилара. ВIалла ха ца йовеш дIадоладе деза из хIама». Цу дийнахьа йоккха дега гIоз хилар сона, — яхаш дагадувц Темирханова.

Бакъда, Мохьмада дагадаьлар цаI дар: сихагIа ше вахача, болх беча моттиге цIаккхачар, ший новкъосташта дерригa дIадувцар. Заводчанашта ховра мIалагIа гIулакх нийца вай Даьхен столице Темирханов вахав. Цунга хьежаш бар берригаш. Иштта царна ховра цига вахалехьа Мохьмада мел чIоагIа кийчо яьй.

Цу ханара сурт Мохьмада бIаргашка латтар из Назране цIавоагIаш. НислагIа пятилетка хьалхара шу дар из. Цхьан дийнахьа завода директора Мальсагов Арсамака ший кабинете чуийхар Темирханов. «Керда электросверлильни машинка хьаяра предложени я са, Мохьмад, — аьлар цо, — со хьога кхайкар а ший маIан долаш да хьона, Iз дакъа лаца деза экспериментальни цхьа машинка хьасча, сона хетаргахьа, хьо массарел дикагIа лоархIавергва цу гIулакхах...»

Ховра предприяте кулгалхочоа Темирханов йоккха опыт йолаш а хIамах дика сакхеташ а говзанч волга, шийна хьалхашка оттадаь декхар цо дизза цIенеи кхоачашделга. Из иштта хилар гучадаьлар ИЭ—1031 яха экспериментальни машинка хьае из волаавелча. Пхи бутт гаргга хьа яьккхар Мохьмада кердача продукцена эша оатхалаш еш. Аьттув боалаш а балхах ка ца йоалаш а денош ухар. Бакъда, котдаьлар цун хьаькъал, кхетам, лакха говзал...

Ше заводе болх беча цхьайтта шера хIара ленна яхар санна ший говзал лакхъеш хьавоагIа Темирханов. Цо цIаккха а кхоачаш баьбац шийна карагIдаьнначох.

Темирханов Мохьмад эгара лакхарча разряда говзанч ва. Аттачарех ба ала йиш яц цо къахьегача участкера болх. Йоккха говзал, кхетам хьинар эш завода лаьрхIа оснастка кийчъеча слесарь - инструментальщикагара. ХIаьта уж дерригаш а шийх доакхаш саг ва Мохьмад.

Цо хьаьнь моллагIа оатхал тIехдика, сага хIама ала йиш йолаш хилаш. Цул совгIа из кийчъярга дIайода ха а кIезига хул. Цудухьа вIаштIехьдаьннад Темирханова шийна йоагIа пхе шера план ханал дикка хьалха кхоачашъе.

ХIаьта ший цехе а заводе а нислагIча пятилетке цо юкъедиахьа дакъа доккха да. Заводе арахецаш йолча тайп-тайпарча электросверлильни машинкашта лаьрхIа дукха керда оатхалаш хьаяьй цо, тIехдика рационализатор хилара тарра.

Завода кулгалхоша а коллектива а дагайоагIа машинашта эша втулкаш йоацаш болх сеца 1973 шера ахкнара ха. Цу гIулакхо сатем бовбаьбар массане.

Цу ханна Темирханова лаьрхIар кхыча заводера хьаянь езача втулкаш еча материалага а ца хьежаш ше болх беча моттиге кхыча торонех пайда эца. Электросверлильни машинка корпус кхыча тайпара хьаяра рацпредложени елар цо. Предприятерча керттерча инженера къоабалйир из. Балхах мукъа мел волча хана цу гIулакха тIаерзаьяр цо ший уйлаш. Лоацачa хана чаккхбаьккхар болх. Дега гIоз хилар цунах заводчанашта, къаьстта литейщикашта. Цу предложене торо хилийтар револьверни станокаш мукъа а яьха литейщиккий балха хана кхом бе.

...Темирханова къахьегама никъ дIаболабеннаб 1961 шера. Назрановски юрта боахама техникум яьккхачул тIехьагIа болх баьб цо Сунженски района 19-ча партсъезда цIерагIча колхозе. ХIаьта лазаро кIалйита нана хиларах из болх юкъагIбита Назране цIава вийзар Мохьмада. Из дар 1964 шера.

Хьалхагiа слесарь - ученик хилар. ТIаккха ялх бетта дийшар Ростоверча «Электроинструмент» яхача заводе.

— Сона а цига дийшача са новкъостишта а цIаккха бицлургбац ростовчанаш, цу эрсий новкъостaша шоай балха тIа мел Iомадаьр, дика мел дар хьаделар тхона, — дувц Темирханова.

Уккхаза, заводе, хьахиннай Мохьмада дика оамалаш: къахьегамцара безам, моллагIча хIамаи бехктохкаме хилар, нахацара эхь-эздел... Уккхаза хьаийнав из ленински парте сийлолча мугIарашка а.

Коммунист яха цIи сий долаш лелаю Темирханова. Из массаза кийча ва шийна уллув болх бечунна гIо-новкъостал де опыт дIаяла.

ХIаьта кагирхошта дувца царна хьеха йиш йолаш ва Мохьмад. Цехерча моллагIча станока тIа болх бе хов цунна. Цудухьа шийна ховр безамца дIа а хьийхад цо. НислагIча пятилетке Темирханова кийчбаьб дукха болхлой. Царех цхьа хIанз цунна балха ва. Уж ба Кокурхоев Исраили Могушков Iийсаи.

— Аз доккхал ду сай ученикех, царна карагIдаьшараша дог хьест са, — йоах говзанча.— хьажал Кокурхоевах дика болхло хиннав, техникуме деша эттав, хIаьта Могушков а иштта хургволаш ва, хIанз мара болх бовза вьинавац из. Из уккхаза вена дукха ха яц.

Дика къахьегамхо хиниа Iац коммунист Темирханов. Цо иштта хьинаре профсоюзни заводской комитета член хиларах тарра дукха болх бу социалистически яхь нийса дIаяхьара. хIаьта цу яхьа сийг летабер из ше а ва.

Мохьмада хьаьналча къахьегама мах беш цунна еннай Ленински юбилейни медаль. ДIадахача кхаь шера вIаштта «Социалистически яхье котваьнар» яхача знакаца белгалваьхав из. Цу гIулакхо кхы цIаькха а тешал ду Темирханова нислагIча пятилетке мел доккхача хьинарца ше ца кховеш къахьийгад.

КПСС XXV-ча съезда къахьегама совгIаташ кийчдара оарцагIъьнна Назранерча «Электроинструмент» яхача завода коллектив. Массайолча участкашка шерра яьржай социалистически яхь. ХIаьта цу яхье кхычарна шийгара масал гойташ ва инструментальни цеха слесарь Темирханов Мохьмад. Цун дикача гIулакхий мах бу коллективо, из лоархIаш а сий деш а ва массане.

Р. ЦОЛОЕВ.

М. Е. Салтыков-Щедрин вaь 150 шу

СИЙЛАХЬ-ВОККХА САТИРИК

150 шу доал тахан эрсий сийлахь - воккха сатирик Михаил Евграфович Салтыков - Щедрин ваь. Цун берен кхелетаи ха цIаяхар 1830 шерашка декабрьски восстани йохаьчул тIехьагIа эттача политически реакце хьалашка, хIаьта зIамига саг вола ха — эрсий просветительски уйла айеннача 1840-ча шерашка.

Цу хана цо чIоагIа теркам тIабохийташ еш В. Белинске статьяш, Петрашевске кружока собранешка дакъа лоацаш хул.

Добролюбов веначули Чернышевский лаьцачули тIехьагIа, Некрасовца цхьана из керте отт «Заманхо» яхача журнала. 1880 шерашка, цу халача хана Щедрина дIахо дегIайоалаю шестидесятникий традицеш, «Дай-мехка записки» яха журнал арадоах. Из яр РСДРП кулгал а деш болхлой класса болам гIетта ха. Европе латтача революционни къовсамо лакхбора эрсий пролетариата политически сакхетам. Щедрина чIоагIа уйла йора 1848 шера хиннача революционни событей, Парижски коммуна. Сийлахь - воккхача художника творчестве хьахьекхай из революционни дуIаш хьуаш хинна зама.

«Нагахьа санна ше сийлахь-воккха писатель вале, тIаккха революце лоархIамечарех цхьайола оагIонаш хьахьокха еза цо ший творчестве», — яхаш яздаьд Ленина Л. Толстойх. Из доагIа Салтыков - Щедринах а.

Эрсий литература сийлахьйоккхача хана ваьхав Щедрин. Цу хана язъянь яр Крылова дикагIа йола баснеш, Грибоедова «Хьакъалгара кхоача бала», Пушкина «Евгений Онегин». Уж бар Щедринал хьалха дIабахараш. Цо чIоагIа лоархIаш хиннав Лермонтов а.

ШовзткъалагIча шерашка из литературана юкъевода Некрасовца, Тургеневца, Гончаровца, Островскеца, Достоевскеца цхьана. ХIаьта Щедрин чакхвоалача хана хьахилар кхы цхьаькха ши писатель — Чехови Короленкои.

Цу берригача писателашта юкъе ший моттиг хьалаьцар Щедрина. Цо шийна белгальяьккхар политически социальни сатира, шоаел тIех йоаца произведенеш а язйир цу хьакъехьа. Эрсий сатирикий Фонвизина, Грибоедова, Гоголя традицеш дIахо дегIа я йоалаеш, Щедринах хьахилар дунен литература эггара тIехбараshta — Ювенала, Свифта, Диккенса нийсса вола сатирик.

Сийлахь - воккхача художника, литература критика, теоретика М. Е. Салтыков-Щедрина хьалаьцар 60—70 шерашкарча эрсий литературе [illegible]

эстетике чIоагIбеш хиннаб литература шиш заман хьаштацара безам. Идеалистически эстетикен цIенча искусства теори дIа а ца эцаш, цо Чернышевскена тIеххьа уаттайора материалистически эстетика принцип. «Вай литературе керттера лостам реализм я...» яьхад цо. Из лостам дIаболабаьб Гоголах а лоархIаш, XIX бIаьшерен эрсий писателаша дIахо даьха толамаш гоголевски традицеш дегIаакарча дувзар цо.

Реалистически литература карарча вахара вIашадухьалеш техка ца Iеш, хьалха дIадахар а тохж цо. Из декхарийла да цун кхоане, «хIанз кIезига холуш хьакъодаленна вахар хьахьонха». Кердача - революционно - демократически литературa декхараш Щедрина оттаду «Вага ца воагIа кхераш» (1868), «Литературана керттера эшараш» (1869) яхача а кхыча шукхача а статьяш тIа.

60—70 шерашкарча статьяш тIа а рецензеш тIа а Щедрина хаьлда къоастаду сатира керттера лостамаш, белгалдоаккх из сеттара боккха общественни лоархIам болаш хилар. «Сатира ше ма-ярра сатира а ше де оттадаьр кхоачашдергдолаш а хилийтара, цкъа-дале, ше кхоллаш волчун идеал читателга йовзийта еза, шозлагIа-дале, ший юв хьанна духьал я а боккъонца ховш а хила еза из», — йоах Щедрина. Сатирах боалаш болх пайда къоастабу из язъяра говзалцеи типизаце кIоаргалцеи. «Сатира тIа вувцаш вола турпал волаш ва из хьахилийта бахьанаш долаш долча хана», — дьинад Салтыков Щедрина.

Ше сатирик хилара тарра цо ший произведенеш тIа бийцаб дика боаца, гIалаташ доахка, вахаре ледара бола нах. ХIаьта критика еча хана цо боккха теркам тIабахийтаб дика вах бувцара - бовзийтара. Художественни литература, къаьстта цу тIа вувца дика турпал, вахаре общественно-кхетам балара лоархIам боккха болаш хилар белгалдаьхад Щедрина.

Щедрина «ВIашдухьаленаш», «Кегаденна дош» яха эггара хьалхара повесташ художественни хьакъехьа ледара яле а, ира социальни проблематика йолаш я.

Ссылкера цIавенначул тIехьагIа «Губерски очеркаш» язъю Салтыкова. Н. Щедрин аьнна псевдоним а йолаш. ТIехьагIа из псевдоним цун ший йолча тайпан цIерал дукхагIа йовзаш хул. Цар тIа цо дувц халкъа дагадоахкараш, боккхача безамца бувц ахархой, духьал ва крепостничествана, чиновникий админи- [illegible] Цул тIехьагIа «Бехк болца

дувцараш», «ПрозагIа йола сатираш» язъю цо. Цар тIа писатела дувц 60-ча шерашкара эрсий общественни вахар, крепостнически строй йохаргхилар. Цу очеркех хьахул «Цхьан города истори» яха произведени. Из хьахилар ира политически къовсам латтача хьале, литературни къахьегама лостам болаш. Из исторически йолчул дукхагIа политически сатира я. Цун керттера тема халкъий самодержави я. Авторо гучадоаккх монархически Iаьдал халкъа гоама а, зулмане а хилар, городий начальникаш Iовдалча Iаьдало яхар деш, кхераш хилар. Щедрин машар бергбоацаши къизеи духьал воал Iаьдала, политически сомадаларан кортамукъал бахьан хьинаре къовсам лоаттабаран тIахьех цо халкъ.

Цул тIехьагIа Салтыкова язъю «Помпадураши помпадуршаши» яха произведени, публицистически литературни статьяш, рецензеш.

Сийлахь воккхача писатела творчестве эггара керттера моттиг лоац цун «Господаш Головлевгlар» яхача романо. Из эрсий реализмана карагIдаьннача тIехдарех цхьа хIама а да. Цу тIа вувца Порфирий Головлев (Иудушка) ший замалехь а ше хьахиннача къамаш социальни кIийлен тIа а сеца Iац, цун куц-сибат гаьна дIадарж. Дунен литература тIа бувца харцтурпалаш Шейлок, Тартюф, Плюшкин, Смердяков санна саг ва из. Тийша болх, къизал, харцлер, даьсса хабар дувцар, во мел дар шийх доалла саг ва из.

Иудушка оамала тара да паччахьа Iаьдал. Ленина ший политически мостагIий бувцаш дуккханахьа масалана йоалаю Иудушка цIи.

Ший тIеххьарча шерашка Салтыков - Щедрина болх бу фаьлгаш яздеш. Уж да «Акха помещик», «Ча воеводстве», «Аьрзи - меценат», «Цхьан мужгечо шин инарала хIама мишта дуадир» яхараш а кхыдараш а. Цар тIа Щедрина ювц доал деча классий паразитизм, лоал латтача наха тIалатта деза дукъ, кхыдола общество нийсхо йоацараш.

Ший вахара тIеххьарча шерашка Салтыков - Щедрина язъяьй «Пошехонская старина» яха произведени. Ший ханара эрсий вахар, крепостнически гIулакхаш даха дIаьхлуш хилар хьахьекхад цо цунца.

Салтыкова сочиненеш тIа хьагайтай 1830 — 80 шерашкарча эрсий вахара ерригa оагIонаш; крепостной Росси, паччахьа самодержави, чиновничество, цар Iаьдала карадола халкъ, Россе капитализм хьахила йолаялар, кхыйола общественни вахара явленеш.

М. ГОРЕНШТЕЙН,
НГПУ эрсийн доазол дехарчен литературин кафедрин заведующий.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

«...Щедриналгара новкъостал доацаш хала да XIX бIаьшерен шоллагIча ахаиен Россе истори довза...»

А. М. ГОРЬКИЙ

*М. Е. Салтыков (псевдоним Н. Щедрин) ваь 1826 шера 27 (15) январе Тверски губерне Калязински уездерча Спас-Угол яхача юрта, дворянски дезале.

*Салтыков Царскосельски лицее деша ваьгIав. Г. Р. Державинаи А. С. Пушкинаи хетаяь хиннай цо ший «Лира» яха эггара хьалха кепа теха араьнна стихотворени (1841 ш). Писатела язъкъа тIа ваккхара доккха новкъостал даьд цунна В. Г. Белинске А. И. Герцена статьяша, Н. В. Гоголя произведенеша.

*1844 шера Салтыков хьожаваьв Петербурге Военни министерства канцелярe чиновникалла.

*Политически радикализмахи ирача социальни проблемахи йизза хинна «ВIашдухьаленаш» (1847 ш.), «Кегаденна дош» яха Салтыкова хьалхара повесташ Iаьдала эзениаяц. Цудухьа Вятке дIавахийтав из.

*Ссылке волча хана зуваш хинна ахархой вахари чиновникий хьали дувцаш я Н. Щедрина «Губерниера очеркаш» (1856 — 1857 шш). Н. Г. Чернышевскеи Н. А. Добролюбовеи чIоагIа могадеш хинпад писатела социальни вахари социальни психологии дика хьахьокха ховш хилар.

*1858 — 1862 шерашка Рязане, тIаккха Твере вице-губернатор хиннав Салтыков. Цу хана «Заманхо» яхача журнала тIа кепа теха араийнай цун очеркаш, дувцараш, пьесаш, сценаш. 1863 шера Н. А. Некрасова дехарах цу журнале болх а беш хIара бетта «Вай общественни вахар» яха обозрени еш хиннав из.

*1865 — 1868 шерашка Пензе, Туле, Рязане Казенни палаташка керте даьттав Салтыков. 1868 шера отставке вахийтав из, дIахо йодача хана паччахьалкхен балха тIа гIулакхе ваха боькъ а йоацаш.

*Петербурге дIавахачул тIехьагIа Н. А. Некрасова дехарах «Дай - мехка записокаш» яхача журнала соредактор а пайщик а хиннав Салтыков. Цига болх баь ха (1868 — 1884 ш. ш.) писатела биографе чухь эггара лоархIамегIа йола ха я. Некрасовеи Салтыковеи хьалхленца эрсий культура дегIайоаларa доккха хIама хии, ца дIаэттад из журнал, хIаьта цу шерашка боккъонца писатель хиннав Салтыковх шийх а.

*Салтыкова литературни творчествана юкъе лоархIаме моттиг дIалаьцай философех, историех, критиках, общественни хьалах, изобразительни искусствах, театрах, экономиках йолча статьяша.

*М. Е. Салтыков - Щедрин веннав 1889 шера 10 мае (28 апреле) Петербурге.

*М. Е. Салтыков - Щедрина произведенеш 43 меттала — эрсий, СССР-ен доазол арахьарча мехкийн къамий меттала — 29 миллиони 533 эзари экземпляр тираж а йолаш 595 - за арахийцай СССР-е.

КОМИ АССР. «Вычегдалесосплав» объединене Верхне-Вычегодски сплавной контора хьу кийчъеш бараша дош деннад КПСС XXV съезд йолаллуча денга шин бетта план кхоачашъе а заданел совгIа халкъа боахама пхи эзар кубометр хьу кийчъе а, аьнна.

Эггара дикагIа болх беш ба Нижне-Човски сплавной рейда хьу кийчъераш. ХIара денна планал совгIа 45—50 кубометр хьу тийде, кийчкй Iоюлл цар.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): чокеровщик Малбуров Григорий, тракторист Игушев Николай, мастер Ворновин Александр, хьу тевар Цывунин Александр.

С. ГУБСКЕ сурт
ТАСС фотохроника.

Лаьчий кхо орден

ОЧЕРК

«Лермонтовский» совхоза хьажкIаш лелаеча механизированни звено звеньевой Захаев сона вовза дукха ха я. Каст - каста вIашагIдеттаду тхо. Вахари къахьегами вIаши дийза волча цу сагаца вIашагI массаза кхет хьалха цо зийна цун оамал гучайоал сона.

ДагадоагIа сона, гурахьа наггахь ца хулача тайпара бIайха хьежача малхах Iимерпача сентябра бетта механизатораш ялат чуэцаш ба. Дуккхача хана йоачан ца хулаш кхоккаденна латтар дуне. Йокъалах нийтIадар лаьтта. Са ца-доIийташ хадданза болх беча моторашта лоалацар тIаатта низ. Бога санна Iотlаехъенна уала IажагIа сийна сигале лоамашта Iогаргаеча мо хеталора. Цхьабакъда наха из толацар. Бакъдар аьлча, хала-м дар, хIаьта а из эувш саг вацар. Машинаша болх беш тIаэттача низах а йIовхалах а фаниаторашкара хий кхехкар. Цхьабакъда царна хьалхашка дIауллар цар хьацаро хьаьпдаь кха, халача Iалама хьалашка цар кулгаша хьалкхебаь хьувкъам тIабола кха.

Доагор чудоттанза, ехар тоаянза ца боалаш соцаьчул тIехьагIа юха а дIайолалора комбайнаш.

Ахархошта вьттув боацаш дера дIадаха шу. ХIаьта а хIара гектара тIара 50 центнер, кхы совгIа хьажкIаш йоахаргья, яхаш къамаьлаш дувцар. Цхьабакъда, Лаьча цу хьакъехьа кхы уйла йолаш вар.

— ХIанз, — аьлар цо цу хана, — вай эггара хьалхара декхар цхьан гектара тIара 40 центнер фуалъяхьа хьажкIаш яхар да. ХIаьта цул дукхагIа йоахаргья, яхилга хьалха да.

Из къамаьл дора цу деношка чуэцаш хиннача хьажкIий участка хIара гектара тIа 65—70 центнер фуалъяхьа хьажкIаш йоалаш хиннача звеньевойс. Хьувкъам чуийца баьлча гучадаьлар Лаьча бакъ хилар. Цун звеное лелаьча хьажкIий хIара гектара тIара 41,8 центнер фуалъяхьа хьажкIаш яьлар. Из районе эггара лакхара хьожхам бар.

Цу хана, сентябре е Захаева шийна а, е цун комсомольско-кагирхой звено членашта Хамастханов Оалхазара а Талхигов Вахийна а хацар мишта чаккхдаргда шоашта дукха халонаш духьала яьха из юртбоахама шу. Цхьабакъда, дуккха хана дена цхьана болх беш хьабоагIача цар дика кхетаду ахархочун сий, коллектива сий мел лакха лоаттаде деза. МоллагIа чоалхане, хала декхар хьалхашка оттадарах вIаши дагабоалаш цхьанз хьахьег цар, хIаьта шоашта тIадилла гIулакх тешшаме кхоачаш а ду — сома духьа цар къахьийга ха дIаахай.

Шоаш даьчун итог еш цкъа Лаьчас аьлар:

— Сона хетачох, тхо хьалха далара бахьан ше кхо ца веш хIаране къахьегар дар. ХIаьта доачар я дац — даим хургболча хьувкъама уйла еш болх бора оаха.

ДIадахар нислагIа пятилеткa чаккхйоала шу. ХIанз кхашка къовсам боаржабаьб керлача нттлагIча пятилетка хьалхарча шера хьувкъама лард йоллара. Звеньевойна дага латт гаьна дIадахача деношка хиннар.

ДIаяхача бIаьстанга дика кийчо йир. Гурахье а аьха кийчдаьдар лаьтта. ХIара гектара бархI центнер кхоачийташ минеральни удобренеш яткаяр. Ханал дуккха хьалха техникана ремонт яь яьккхар. БIаьсти хьалхxе яьнна яле а звено кийчо яь яр.

Кхашка арабовлача хьалхарча дийнахьа цIаькхазза а хьежар звеньевой техникага, фуна яьча кхоачо... Цхьан трактора юхе Iо а хайша массане а цхьан пачка чура гIаьленаш эзар. Къамаьл деш саг вацар. Е из эшаш а дацар. ХIаране дика кхетадора хьалха латта декхар мел лоархIаме да. ДIаяха гуйре акъа хилар, хIаьта Iай а лов дохханзар. Цудухьа эггара хьалха де дезар кIезига яле а лаьттаца йолаш йола тIоадал соцаяр дар.

— ХIа! хIанз болх дIаболабергба вай, — аьнна, этта сатем бохабир Лаьчас, гIаьле эза ваьлча.

ТIатеIIа къахьийгача цар шиш дийнахьа чаккхбаьккхар болх. Шин агрегатаца 220 гектара тIа тIоадал дIакъайлар. Дукха ха ялале кIезига догIа дийлхар. БIаьстан юхье де дезача балхий технологически карташ тIа белгалдаьккха деце а цIаькхазза шоай агрегаташ кхай тIа яьхар цар тIоадал дIакъовла. Хьалхара культиваци 14 сантиметр кIоарга яьккхар. Из нормал дукхагIа яр. График телхайора. Цхьабакъда, беш бола болх дикагIа бар. Цу деношка норма кхоачашъю ала йиш йолаш цаI вацар цун звеноца. ХIаьта алапи лохлургма дий, яхаш, уйла цхьанне яцар. Лаьтта дика кийчдаь фу дIадув агрегаташ кхашка араьхар механизатораша. ТIоадал дIакъастале фу лаьттах долла сихбеннабар ахархой.

Ший новкъоста сеялка массазза санна хьалха ялийтара де мел дезар яр. Сеялкана ше регулировка йир — иштта тешамегIа хетар цунна. Лаьтта дужаш долча фуна бустам нийса лоаттабара хьаувза аьшкасьрг мишта хьувза беза хьалха даьккхар. Цунах тийша да квадраташ нийса хилар.

Цунца цкъа го баьккха фу дика дужилгах тийшачул тIехьагIа ший агрегата тIа хайра из.

Диъ дийнахьа хьажкIаш дIайийна яьлар. Цхьа ха аьлча баьццарча квадраташа дийкъа уллар кха.

Массехк бутт баьлча хIаране тIа массехк хьажкIа йоаллаш, кхоъ метр лакха гIаддамаш долаш хьажкIаш хьахургйолча кхана бIарахьежаш, 18 шу хьалха хьажкIаш лелаеча звенона ше кулгалле хьожавеш хиннача тайпара дог деттадур латтар Захаев Лаьча.

Эггара хьалха звеньевой хиннача шера Захаева хIара гектара тIара 105 центнер тоьмараш а тIехь хьажкIаш яьхар. Дика хьувкъам чубахьар цо цул тIехьагIа а. Опыт дукхагIа хулар, цунца цхьана кулгалле Iомалора. Хьалха ше даьчча жоп дала, ший трактора мара йоакхо е ца езача коллектива уйла е езар, цунах йола уйла хьалха латтар. Цун кхетамах, цун хьинарах тийша дар коллектив цхьа барт болаш, шоайла гIо-новкъостал деш хилар. Атта дацар, цхьабараща къовсам лоаттабе безаш хулар. Нийслора «дIаьхача» сома уйла тIа а яхийте коллектива сийна уйла ца ераш. Звенора дIаухаш моттигаш а нийслора. Уж санна бараш дIабахача новкъа хилацар. Царна метта хьаухттар къахьегамца уйла яраш. ХIанз тешшаме новкъостий ба Лаьчийца. Хамастханов Оалхазар механизатор волаш бригаде балха вар. Советски Эскаре гIулакх де вахар. Цигара цIавеча Лаьчий звено болх бе хьожавелга дийхар цо. Опыт йолча ахархочунгара хьаIомаде хIама долга кхетадора цо. Талхигов Ваха бригаде мастер-наладчик волаш хиннав. Лаьттана гIулакх деш, фу дIадувш ялат кхеде лайра цунна. ХIанз массехк шу да цар цхьана болх бу. Дукха ха йоацаш КПСС члена кандидаталла дIаийцав Талхигов. Хьалхара рекомендаци Лаьчас елар.

Иштта тIатеIIа къа а хьегаш хьахилар айхха бувзам бола коллектив, механизаторий говзал лакхлора.

Ший звеное лелаеча культура хьувкъам лакхбара, лакха говзал йола коллектив хьалхашка латта декхараш кхоачашде тIаерзаяра низ а хьинар а ца кходенш къахьегача звеньевойя балха лакха мах баьб Даьхено — кхоъ орден еларца. Эггара хьалха 1966 шера Къахьегама Цеча Байракха орден елар Лаьчийна. Ленинеи Октябрьски революцей орденаша цун накха хоздир дIаяхача нислагIча пятилеткагIа.

КIаьдвалар доацаш юкъарча вахаре дакъа лоац районе сий деш, вовзаш волча Захаев Лаьчас. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат, парте райкомей къахьегамхой депутатий райсовета исполкомел член ва из. Дукха болх хул цун ший керттера бар боацаш. Лаьча ше хьалха хиннар ва, цун наставникашта вовзаш хиннача кхы эргаваьнIавац: дог цхьалха, новкъостаща безаме, цхьабакъда хIила везача ший уйла чаккхйоаккхаш, юха вaргвоацаш ва Лаьча. КарагIдаьначох кхоачамбаь Iеш оамал яц хьинар долча коммуниста. Дукха ха йоацаш хиннача отчетно-хоржамий партийни собране новкъостаща шоай бригада партгрупоргалла хержар из.

ХIанз нттлагIа пятилетка дIайолаеш кердача тайпара болх бе лерхI цо. Шелковчаний опытах механизировании отряд вIашагIъеллай.

Г. ГРУЗИН.

РЕНРИМРИ — ХЬОКХАМЕ КООПЕРАТИВ

Хьалххагіе а дaьча лоархIамегIа, Корейски Халкъа-Демократически Республика кхашка къахьегараша соахка 8 миллион тонн ялат гулдаьд. Из да боахам лелабара толашагІ йола методаш юкъехкахьарах, механизаци ярах, ирригационни гІирсий система дикка шеръярах хьахиннар. КНДР ахархоша доахача толамех дуьц Пхеньянерча ТАСС корреспондента В. Острецова, Ренримрерча, кооперативера масал а доаладеш.

ІажагIча форда йисте тIолла хьальулл Къулбехьарча Пхенана провинцера Ренримри яха хьалха латта юртбоахама кооператив. Японски колонизаторех мохк мукъабаккхалехьа аІаммига юртнаг яр из — дерригаш а 20 цІа мара ца дахаш. Тух доаллача яьккхача лаьтташ тIа кулг-кара дора балхаш, хьувкъам геттара лоха телар цар.

— Халкъа Іаьдал латтача шерашка, — йоах кооператива правлене председатела Ом Ду Ына, — Ренримри яха юрт ше а ахархой вахар а овлангара дена хувцадennад. Кооператив йоккха а хиннай, чІоагІ а ейнай. Цун кхашка болх беш я 123 трактор 120 кхыйола юртбоахама машин. Дуга дІадувча агрегаташа хьй тІалоаттадеча кхашка деча халача балхех мукъабаьхаб ахархой. ХІанз хІара гектара тIа тоннага кхаччалца удобренеш тоэс. Цу дерригача хІамаша ахархошта Іалашбу лаккхен тешамен хьувкъам. Масала, укх шера 14 эзар тонн, юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара 6 тонн дуга гулдаьц. Оаха лерхІачох, хьувкъам дІабекъа болабича хІара цІенга 12 тонн дуген 410 вон ахчен кхоачаргда. Кооператорий дукха къахьега дезаш хул тух доаллача лаьттаех дІаде мегарглола кхаш дар дукха. Цхьабакъда цу гІулакхо тхо юхасовцалац. Тух дІадаьнна 30—50 гектар лаьтта дІаде мегаргдолаш кийчду оаха хІара шера.

ДІаяхача ханашка саго теркал ца еш илла Ренримри яха юрт хІанз йоккха йоацача городал дукха бебашха яц. Цун улиций йІоаххала хьалдаьд шоззен кхоззен вІаштІардаь кирпишкий цІенош. ХІара дезала къаьстта паргІата квартира еннай чуда мел эшар а долаш — центральни отоплени, водопровод, электричество.

Дикка айбеннаб юрта культурни боарам — Ренримре хІанз къахьегаш ва 12 инженер, 180 квалифицированни специалист, 200 гаргга механизатор, цига я юххьанцарен юкъерен школаш, хьалдеш да доккха культура цІа.

Ренримрера яр санна кооперативаш Халкъа Корее хІанз укх сахьата дукха яц, цхьабакъда партеи правительстван хаддаьза беш бола болх бахьан долаш уж тІа-тІа дукхагІа хулаш латт. Ренримрере кооператив — дукххача доакъоех латта боахам а болаш КНДР хургйолча агрогородий сурт-сибат.

В. ОСТРЕЦОВ,
ТАСС корреспондент.
Пхеньян.

Хунта тутмакхашта паргІато яккха

Британски гІайренашка шерагІа баржаш ба чилийски хунта пах лувцаш чубехкаш лоаттадеча Іазапа духьалара болам. Мехка общественност чІоагІа эгІазьюгаш хІама хилар английски лора Шейла Кэссидена хунта набахта тІаоттадаь Іазап. Из лаьцаяр 1975 шера 1 ноябре фашисташа Іазап тІаоттадаьча наха медицински новкъостал даьд аьнна. Дунен общественносто Іоткъам барах декабрь бутт чакхбоаллаш мукъаялийтар Ш. Кэссиди.

Цхьа Ш. Кэссиди хинна Іаь чилийски набахта Іазап таккхийта англичанкаш. Цу тайпарча хьала тІа оттаяь хиннай Бристолерча инженера сесаг Инес Бозири цун ши бер. Иштта вийнав католически священник Майкл Вудуорд.

СУРТА ТІА: Ш. Кэссиди.
ТАСС фотохроника.

«УАЗ-аца» АФРИКЕ ГІОЛЛА

«Ира босеш, бІарг ма-кхоачча яда гІомара аренаш, домы мела йІовхал...» Уж дешаш Ж. Верна романа пролога тІара дац, хІаьта уж кхайкадер, маьлхо воагаваь листа Іаьржа мож йола, профессиональни автогонщика дараш санна чІоагІа кулгаш долаш вола Луиджи Марторелли приключенчески романа турпал вІалла а вац. Из — цига чІоагІа дика лоархІаш йола советска «УАЗаши» мотоциклаши моттигера рынкашка йохкаш царна гІулакх деши вола «Марбросс» яхача итальянска компание генеральни директор.

Дукха ха йоацаш цІавенав из Африке гІолла лийннача экспедицера. Цига «Свеппати адвенчюр клаб» яхача коммерчески фирма вакалашна цхьана вай «УАЗаш» тохкаш хиннав из.

— Оаха баь ши эзари ах эзари километр шикъ, — яхаш дувц Л. Марторелле, — советски автомобилашта халагІа бола тохкем бар. Селлара бІаьха шикъ новкъарленаш геттара дукха йолаш бар, — коллдех, дирача Іемех, тІош тІа гІолла тІехдувла дийзар. Іалаьмате чІоагІа аьттув болаш, чакхбаьлар оаха бихьа шикъ. Геттара дика чакхийллаэ ерригa «УАЗаш». Цига санна дуккхаза а хьальнькар цар гІомарийла цу а яхе яллийса «Форд — транзит». ПаргІатта довкъаш тІа гІолла урагІа йолхар «УАЗаш», бихьбе хьалатІа а яле юхасовцар, цул тІехьагІа цхьаккха хІама новкъа доацаш дІахо йолхар шоаннаькъа. Из а дар хьона кхыча маркех йола автомобилаш хьела-яллалца чу а яхе йоахкийсаш хиннача моттигашка. Миччахьа гІолла а лелалуш йола 600 совгІа советски автомобиль ехай «Марбросса» Итале.

Советски «УАЗаш» Итале сел чІоагІа могаеш хилар сенца дувзаденна да, аьнна шийга даьча хаттара синьора Марторелле жоп делар:

— Италерча уж нийерий безам тІабода царна эггара хьалха уж чІоагІа, маьха еза йоацаш, балха тешаме, гІулакх дара атта, паргІата хиларах. ХІаьта цар ходовой частах лаьца аьлча, — уж мара кхы яц кхыметтел Этна яхача вулкана кратерга кхаччалца урагІъяха могаш йола автомашинаш.

Ший къамаьл чакхдоалаш Л. Марторелле аьлар:

— «Марбросса» перспективаш, Малхбузехьа ира кризис хьайна яле а, во яц. Тхо Іалаьмате чІоагІа раьза да массехк шу хьалхагІа иштта толаме дегІааха доладеннача а оаха кхы а дукхагІа шерде лерхІача а Советски Союзацарча гІулакхашта.

Н. ТЕТЕРИН,
ТАСС корреспондент.
Рим.

Энака дезалца нийсденна гІулакх

Ямагуте профектурерча Убэ яхача японски городе юххьанцарча школе хьехархолла болх беш ва 59 шу даьнна Киноси Энака. Цул хьалхагІа цу профектурерча кхыча школа директора заместитель хиннав из 15 шера, цхьабакъда цул тІехьагІа гІулакхa тІара кхесса дІавахийтав. Фу бехк баьннаб балха цІаьхха лохваьчен кхыча школе вахийтачен Энакагара?

Деррига а дІа мичара доладеннад аьлча — хье балха волча школана кулгалде оттавеза хьо аьннад К. Энакага. ПрофессегІа хьехархо йолча шиъ сесагаца дага а ваьнна Энак раьза хиннав директоралла ваха. Мел цецваьннавал ала Іа из, лакхе латтача инстанцеша хье цига воде преподавательски балха тІара хьай сесаг дІа ца яьккхача ваьргвац хьо, аьнна шийга хоам бича. Энакас из кхоачашде тигадац. тІаккха цу хана дена дІаболабеннаб из лехка а.

Іаьдалаша шийца леладу гІулакхаш Ямагуте профектурни управленерча персональни дешашта йолча комиссега лоткъадаьд Энакас. Цхьабакъда школа директора заместителара из дІаваккха аьнна басоцам ше баьча битаб, просвещене системе маІа саг кулгалдеча балха тІа хила йиш яц, нагахьа санна цун сесаг хьехархолла болх беш яле, аьнна бахьан а даьккха. Исташа шоай бераш кхеле деза, наьхачарна хьеха на а гІерташ, дош хоаладеш хьакхайкадаьд просвещене «даьша».

Киноси Энакацен цун сесагацен нийсденна гІулакх — правилашца доацаш вІалла а дац. Кхалнаьха политически социальни бокъонаш Іохьекхаяр — хІанзарча Японе массе метте долаш дар да. Мехкарча къахьегача нахах кхоалагІа дакъа болча кхалнаьха алапи хІанз а тІехьа юкъера лаьрхІача шозза кІезигагІа да маІача наьхачул. Японе мел йолча компанешка шерра дІадоладаь леладеш тІулакх да кхоалагІа дакъа болча кхалсаг маьре яхачул е цун бер хинначул тІехьагІа балхара дІайоаккхалга, цІагІара дезар даьза ца йоалаш хилар къахьегама овсарленна Іатк яхаш бахьан а доахаш. ХІаьта экономически кризис йолча хьалашкa, штаташ кІезигьеча хана предпринимателаша эггара хьалхарча аргІанна балхара дІабоахараш духхьал кхалнах ба. Укх тІеххьарча хана кхоаза хІана хиннабац аьнна дукхагІа хиннаб балха боаца кхалнах балхара дІабаьхача маІача нахал.

Н. ГЕРОНИН,
ТАСС корреспондент.
Токио.

Тамиланд штата столица Мадраса юххерча дукха йоккха йоацача хи йисте уллача Махабалипураме яхача моттиге хІанз а долаш да Инде архитектура памятникаш: дунен тІа йоккхагІьярех йола лоама берда тІара барельеф, гранита бІарччача аьлхех яь хІамаш. Уж ерригa шедевраш VII—VIII бІаьшерашка хьаьнь я.

СУРТА ТІА: Махабалипурамера къаьнаръ храмаш.
А. ГРАХОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Лотерея-76

ХІара шера дукхагІа а нийсдІанйо бахача наха Российски Федераце арахецаш йола ахчан-хІамай лотерея, хІаьта цунга хьежжа лотерея билеташ дехка хьагулду ахча а дукхагІа хул.

Соахка вай республике бахача наха 885 эзар сомах нийсдар лотерейни билеташ. Цунга хьежжа бахача наха шоашта а пайдане хІама да из. Лотереях кхаж боагІаш наха юха дІакхоач арахийцача ахчан-хІамай лотерея дерригача билетий маьхах 60 процент дар. Алхха тІеххьарча шин шера Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхошта лотереех даьккхча кхажамех дІаденнад 800 эзар сом совгІа ахча, цул совгІа нахага кхаьчай цу хана 15 легковой автомобиль, царех 6 — «Жигули», 7 — «Москвич», 2 — «Запорожец», хІаьта иштта тайп-тайпарча маркех йола мотоциклаш, пианино, телевизораш, холодильникаш, кІувсаш, кхы дукха маьхе хІамаш.

1976 шерара ахчан-хІамай лотерея арахийцай 126,6 миллион сома боарам болаш: 8 керттерен цаІ цІейна хетачы выпуск хургйолаш. БІарчача шера лаьрхІача 45 миллион хІамайн ахчани кхажамаш доагІаш, царех дІалур 75 миллиони 960 эзари сом долш ловзаргьа лотерея.

ХІамай кхажамашта юкъе хургья «Жигули», «Москвич», «Запорожец» яха автомашинаш, тайп-тайпарча маркех йола мотоциклаш, пианино, телевизораш, магнитофонаш, кинокамераш, сахьаташ, холодильникаш, хІамаш тега машинаш, бытовойн хІамаш ютте машинаш, кІувсаш, маІча наьха импортни пазата кочамаш, спортивни эпла костюмаш, петара цхаралаш, гитараш, электрически самовараш, электробритваш, кІаьдача тхан юргІаш, кхыйола бахача цахэша хІамаш. Ахчан кхажамаш а доагІаргда, цу даькъе 200, 100, 50 сома дараш а долаш.

Лотерейни билетех кхаж бенача наха аттагІа хургдолаш бенача кхажах доагІа ахча хьаэца йиш я моллагІча сберегательни кассе, хІаьта хІамаш кхаж бена бале из хІама торгови организацешка гІолла хІаэца йиш я, нагахьа санна хІама хьаэца безам беце цун маьха ахча лу.

1976 шера лотерея кхаж боагІаш тиражаш хургья:

30—31 январе г. Брянске,
10—11 марта г. Ленинграде,
23—24 апреле г. Кургане,
21—22 мае г. Мурманске,
18—19 июне г. Благовещенске,
23—24 июле г. Петрозаводске,
27—28 августа г. Астрахачe,
8—9 октябре г. Махачкале,
26—27 ноябре г. Ижевске.

Лотерея билеташ бахача нахага паргІатта дохкаш да. Уж эца йиш я сберегательни кассашка, тикашка, газетий киоскашка, паркашка, вокзалашка, театрашка, почтови учрежденешка.

С. СМАГИН,
гострудсберкассай Нохч-ГІалгІай республикански управлене воккхагІвола инструктор.

ПОЧТАЛЬОН

Шалински районе эггара йоккхагІчарех цаІ я Бачи-Юрт. Цу юрта бахача наха каьхаташ, газеташ, журналаш дІаккхуьхаш ва Дугаев ЯрагІи. Мело ца еш ший ханнахьа дІакхоачийт цо бахача нахага тайп-тайпара йола корреспонденцеш.

ЯрагІи Бачи-Юрта бахача наха дика вовзаш ва. Из цига болх беш вола цхьайттлагІа шу да. Цу юкъагІа юртахошта ше дикача оагІорахьа вовзийтав Дугаева. Массаза безаме а гІулакхаца а ва, хІара фусаме веза хьаша санна тІаэц из.

КІезига хилац, байса яле а, сиха дІакхачийта еза телеграммаш. Уж ший ма-хулла бахача нахага сиха дІа а кхоачийт цо.

К. НАГИЕВ,
Шалински района Бачи-Юртарча юкъерча школа хьехархо.

Социалистически яхь нийса вІаштІехьаьккхара, из шерра йоаржаяра, хІара дешархо, хьехархо, производственни говзал хьеха мастер цунна юкъеэра чІоагІа теркам тІабохийт Грознерча № 26 йолча технически училища дирекцен (директор Н. Т. Королева) партийни организацен (секретарь Г. Е. Бабикова), цун толамагІа йола формаш лех.

Къаьстта теркал ду яхь лаьцараштa карагІдаьнараш дІаловзийтари уж вІаши дистари. Яхье гучадаьнна дикагІа дола кердалар массанега дІадовзийт, из юкъедоаладу. Училище латтача яхьа девиз я: «Хьайна дикадар карагІдаьлча гІо де новкъоста! Хье санна болх дика бе Іомаве из. ТІехьавусар улув хила йиш яц», яхаш.

ХІара дешархочо кхычунца, иштта хьехархочо а производства говзал хьехача мастера а кхычарца яхь лоаттаю, хІаьта училища дакъа лоац республика училищай яхьа юкъе. Яхьа цу ерригача формашка карагІдаьнарий хІара кІирагІа, бетта, квартале итогаш ю. Цига гучадоал мала котваьнав, мала ийшав. Цун а вокхан а бахьанаш тохк. ТІаккха толашагІдар юкъедоаладарен кхоачамбоацараш дІадахарен наькъаш лох, пайда ца эцаш кхы малагІа торонаш я а хьеже, уж юкъейоалаю.

Къаьстта теркам тІабохийт дешархой производственни говзал лакхъяра, цар хьаеш йола продукци дикагІа хилийтара, теоретически знанеш кІоартагІа Іомаяра.

Цу дерригe лакхъу хІаране къаьстта бола бехктоккхам, дисциплина, бахьан а доацаш заняте тІехьавусаш вІалла ца боагІаш Іеши хилар дІадоавкх.

Иштта социалистически яхь дика вІаштІехьаьккхар бахьан долаш училища дІатахача шера доккхий толамаш даьхар — котваьначоа луш йола карара-кара тела Ше байракх йъэ а квартале дІахецанзар цо, хІаьта шоллагІча квартале РСФСР къахьегама резервай Паччахьалкхен Комитета сийлен грамота яьккхар. План 121 процент кхоачашйир.

Уж толамаш дахара хІара группе чІоагІа къахьийгар, хІара группо ше кІирагІа лаьцача социалистически яхье лаьхача толамех рапорташ тийлар. Цар тІа яр практически теоретически занятеш тІа яьха оценкаш, тІехьа висар, заняте тІа ца вар, даь общественни гІулакхаш, йийша лекцеш, яь диспуташ, кхыдараш.

Цо йиш хулийтар малагІа группа хьалха латт ха.

Яхье котвалара дукха хІамаш де дезар. Масала, производственни говзал Іомаяр 100 процент, теоретически дешар — 4-и 5-и оценкаш йолаш дешар, социалистически рузкъан кхомбар, кхыдараш хила дезар.

Хьаеш йола продукци дика хилийтарен рузкъан кхомбарен дешаш дирекцен профкомен (председатель Е. О. Музыченко) заседанешка дуьц, цу гІулакха хержа къаьстта йола комисси, инспектораш — контролераш ба.

Училище оттаяьй продукци дика хьаьчоа, материала кхомбаьчоа луш йола «ДикагІа йола швея - мотористка», «ДикагІа йола парикмахер» яха цІераш. Яхье котбаьнараштa цар дог хьоастарндола кхыдола материальни моральни гІулакхаш а ду. Масала, кино, театре баха билеташ, книжкаш, кхыдола хІамаш ду, сийлен грамоташ тел, баркалаш кхайкаду.

Училище лоаттаеча социалистически яхьа юкъе йоккха моттиг дІалоац дешархой юкъарча дешара боарам, цар политически саккхетам, коллективизма уйла лакхъяро.

Масала, кхоалагІча группа производственни говзал хьехача мастера Л. Д. Золинас дуьц:

— Дешара шу дІадолалушше а оаха тхоашта хьалхашка оттадир йиІигаш комсомоле яхара хьехам барен массане а юкъерча сайрийнарча школе дешарен деккхар. Из низкъала кхоачашде дийзар тха. Даьшанашна шоай йиІигаш школе ахийта тигацар. «Оаха тхоай бераш балха говзал Іомае дахкийтад шо долча, деша дахкийтадац»,—алар цар. Дукха кхетама болх бе бийзар цу хьакъехьа Шамиловай, Муртазалиевай, Тепсаевай, Матемаговай, кхычар даьнца-ноанойца. ХІанз тха группера ерригa йиІигаш сайрийнарча школе дешаш а я.

Кхы аттагІа дацар йиІигаш комсомоле яхаран цар общественни вахара юкъе дакъа лацаран кхетам лугa а.

Шу дІадолалуш тха группа ерригa а 5 мара комсомолка яцар. ХІанз 29 комсомолка я группе.

Тха группе я тайп-тайпарча къамех йола йиІигаш. Цудухьа оаха къаьстта теркам тІабохийт цар интернациональни кхетам лакхбара, цунца дувзаденна царна атеистически кхетам балара а. Иштта беча балхаъ доккха беркат даьннад тхона дешача а говзал Іомаеча а. Цхьаь нанас баь йиІжарий санна вІаши безаме я йиІигаш. Цхьане даьнна гІалат вокхо хьоадича детабуэм бац, эгІазйоаш шийх гІалат даьннар, из кхы ца дасийта гІерт. Цхьана кино, театре, музее, салаІа ух уж.

Иштта барт тайна хилаpo доккхий толамаш дахийтад тха группага — училище яхье хьалхара моттиг лаьцай оаха. Кхаь сага мара луш йоаца «ДикагІа йола швея-мотористка» яха цІи елар тха дешархочоа Бесхровнова Иринайна, хІаьта Цумаевайнен Дупаевайнен — хоастора грамоташ книжкаши.

Иштта, Л. Д. Золинас мадувцашара, дешархой юкъерча дешара боарам лакхбарен балха говзал дикагІа Іомайийтарен гІулакхаш ду училища кхыча группашка а. Масала, портнойш кийчбеча 9-ча, парикмахераш кийчбеча 19-ча группашка.

Социалистически яхь латтача юкъа хьахилар кхы цхьаькха дика гІулакх а. Барзкъаш де Іомалуш дІаухийташ хиена кІада дІаккхувсар хьалха.

Цу кІадага хІара шера дІадоцар 7,5 эзар гаргга сом. ХІанз цу кІадах, кхыча материалах бокъонца дола барзкъаш хьаду. Уж дика дІайиду тикашка.

— Тха училище хьадаь барзкъаш мегарндоацаш юхадайта моттиг яц, — йоах директора Нина Тимрановнас.

— Балха говзал а дешар а Іомадарен йиІигий политически саккхетам лакхбарен боарам, яхья результаташ, гаьнна йоккхагІа хургьяр тха цу гІулакха эша хьалаш даларе, — алар дІахо Н. Т. Королевас.— Тха училища цхьаккха а ший помещени яц. Город мел я екъаенна говзал Іомае езаш я тха йиІигаш — ТПУ-3, ТУ-1-и 2-и йолча. Октябрьскии Н. Буачидзен улицашкарча цехашка. ХІаьта йиІигашта общежити яц. Уж республика ерригача районашкара баьхха а дешархоех 90 процент нохчийн гІалгІайн а ба.

Цо новкъарле ю йиІигашта юкъе ма-хеттара кхетама бола бара, уж общественни вахара юкъе чуоара.

ХІаьта училищо хІара шера лоахец халкъа боахама эша 500 совгІа специалист.

Училище социалистически яхьага гІолла хьалхехьу кхоана хургбола болхлой. Балха тІа а вахаре а царна нийслургдола довла хІама Іомаду: балха моттиг, цІен че цІена лелаяр, барехъа хоза леладе хар, инструмент леха ца езаш ший моттиге дІайилар, цІагІа а хьоашалгІа вахача а леладе дезача гІулакхий юкъмоттиг йовзийтар, кхыдараш а. Цу дерригнеита юкъе керттера теркам тІабохийт общественни рузкъа дукхагІа хиларца мара бероригача наьха а хІара сага а вахар тоалургдоацилга дІадовзийташ дешархошта кхетам балара.

ХІанз дукхаезача ленински парте XXV съезда накъболхаш берригача советски наха производственни совгІаташ кийчбеча хана, училище шерра яьржай цу съезда сийна лоаттаю социалистически яхь.

Ю. ЮСУПОВ.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ЗАПОРОЖЬЕ. «Запорожтрансформатор» яхача производственни объединене керттерча предприяте высоковольтни испытанеш еча цехе бокъонца хьожа а хьожаш чакхйоахаш я 1000-негара 1 миллионга кхаччалца киловатт мощность йола трансформатораш.

СУРТА ТІА: цеха испытанеча станце. Слесарь-электромонтажник Кшинцен Сергей аргІанарча испытанешта оборудовани кийчъеш ва.

А. КРАСОВСКЕ сурт
ТАСС фотохроника.

ФЕ ХИЛА

Укх шерара январь шелаз чІоагІа хиларца холуш беце а, авареш дукха хиларца белталбоалаш ба дІанхача шерашта юкъе.

Масала, соахка хиннарашка нийсйича шозза совгІа дукхагІа хиннай авареш. Алхха укх тІеххьарча цхьан кІирагІа Нохч-ГІалгІайчен наькъашка 84 хатар хиннад транспортаца дувзаденна, цхи саг ве а вуш, 37 сага човнаш а еш.

Аварей керттера бахьан — наькъаш лувжаш долча хьалашна транспорт лехка ца хари хІаьта иштта кхыметтел цу тайпара кхерамеча хьалашка а юха ца оалуш машинаш тІехьаьхха сиха лехкари.

Ший автомобиль йолаш волча У. Абдурахманова лувжаш болча новкъа гІолла сов сиха хейка ше волаш, кхы из юхакъовла ца а мега, автомобилаш духьала ухача новкъа а иккха груэовига тІатехай машин. Кхы иштта мара терко йоацаш хиларах кІезига зетаьнналаш водителa. Наьха санна лозаяьй машин.

Цу тайпарча хьалашка шоай автомобилаш йохаяьй А. Идрисова, Ю. Саидова, дукхача кхычар.

Массехк ди хьалхагІа, иштта наькъагІа лелара правилаш сакъердама телхаяр бахьан долаш токкха хатар хиннад Гудермеса юххе Ростовера Баку болача наькъа тІа. Цига «Мединструмент» яхача завода водитела Любовна, мегиа веха а волаш лувжаш болча наькъагІа сов сиха лаьхла воагІаш хиларах, юхакъовла ца а могаш юстаро латтача автомобила тІатехай машин. Массехк секунде сабар де ца магарах кхо саг веннав — водители цунна хинна шиъ пассажири.

Веха а волаш автомобиль лехкаш хиннав цхьаннахьа а болх беш воаца Веденски районна Мехкетора А. Юсупов. Духьал цу бахьанагІа тІакхийттав из духьала йоагІача автомобила, хІаьта из бахьан долаш йаьта санна лозаваь водитель пьяницен пассажир — Веденски райпо товаровед И. Исаеви.

Цхьаькха дича а наькъашка транспортаца хатараш ца дина соцаш бац таксомоторни парка водителаш. АргІанара авареш—таксистий А. Висхановa, В. Заварцевa бехкагІа яьй.

Наькъашка транспорта хатараш каст-каста хила даьннад автобусий водителий бехкагІа. Наькъашка эггара дукхагІа хатараш хул Нохч-ГІалгІай автотранспортни управлене транспортаца. Алхха 16 январе машинашта юкъера юкъ кІезига хиларах авареш яьй 1572 автоколоннерча «Икарусе» водитела Катаеви ГПАП-1 ЛИАЗ-695 водитела Т. Шахидовеи.

Эсала я трамвайни парка водителий дисциплина. Масала, трамвай лехкаш яьгІар шийна хьалхашхахьарча наькъага дІа ца хьажарах трамвай тІатехай гІашлочоа, хІаьта цига хинначи човнех из больнице вала а веннав.

Новкъостий водителаш, ша билла наькъаш шьра долча хьалашка шун керттера деккхар — хьожаши лоралуши хилар. Цу хьалашка сахьата 30 километрал сихагІа далла мегаргьяц машин.

А. ЧЕБУШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

27 январь
І ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. Іуйранара гимнастика. 9.30 — БТ. «Паччахьи пастен». Мультфильм. 9.45 — БТ. Моссовета цІерагІча Академически театра спектакль «Иллеш доаха гІомараш». Автор А. Штейн. 11.35 — «Композитор П. И. Чайковский». 14.15 — «Сона дукхадеза из лаьтта». Телевизионни документальни фильм. 14.30 — «Вай Іалам довзаш да». 15.15 — «А. С. Пушкина поэзи ашарашка». 16.00 — БТ. «Эфире — къонал». 16.45 — БТ. «Объектив». 17.30 — «КПСС XXV-ча съезда делегатаца вІашагІкхетар» Социалистически Къахьегама Турпалах, РСФСР-а Лаккхехьарча Совета депутатах, ткачихах Плетневах йола очерк. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Пайда бара а дикал лаккхъяккхара а пятилетке чуоттадаь хьайбаш кхоабача объединене опытах. 18.45 — БТ. «Тайга тІа байракхаш». Телевизионни очерк. 19.15 — БТ. Экрана тІа — кинокомеди. Художественни фильм «Бриллиантови кулг». 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — БТ. Спортивни программа. 1). Боксах йола дунен халкъашта юкъера матч. СССР сборни — США сборни. Ереванера передача. 2). Мини-футболах йола дунен халкъашта юкъера турнир. В. И. Ленина цІерагІча Центральни стадиона спорта Дворецера трансляци. Пистеьлча — кердадараш.

ІІ ПРОГРАММА

18.00 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гІалгІай меттала). 18.15 — БТ. «Илли доах Г. Цихола». Киевера передача. 18.45 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (нохчий, гІалгІай меттала). 19.05 — Фильм-концерт.

28 январь
І ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — БТ. Іуйранара гимнастика. 9.30 — БТ. «Къонабарий творчество». 10.00 — БТ. Экрана тІа — кинокомеди. Художественни фильм «Бриллиантови кулг». 14.15 — БТ. Документальни фильмай программа. 14.55 — Художественни фильм «Сов а чІоагІа тІадиллар». 16.45 — «Іилма тахан». 17.15 — «Нийсархо». Кагирхошта программа (нохчий меттала). 17.45 — Документальни фильм. 17.55 — «02 ладувгІ». 18.15 — Документальни фильм. 18.30 — «Парте планаш — халкъа планаш». 18.50 — БТ. Тираж «Спортлото». 19.00 — БТ. Съездагара съездага. Советски Армени. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — БТ. «Салтыков-Щедрин ваь 150 шу дизара хетаь сайре». Пистеьлча — кердадараш.

ІІ ПРОГРАММА

17.15 — «24 сахьат». Информационни хоамаш. 17.30 — Хьайбаш лелалерий телевизионни школа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.35 — «Паспорташ хуашалта дІалода». Нохч-ГІалгІай АССР МВД инспектора А. А. Дадаева выступлени. 18.45 — «Іалама доттагІий телевизионни клуб». 19.10 — «Шоана, бераш». 19.30 — Фильм-концерт «Эрсий романс».

РАДИО

27 январь

6.30 — КПСС XXV-ча съезда — даха ма-доггІара вакъагІоргда. Малгобекски районерча къахьегамхой «Гергача истола тІара» беседа. 7.20 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Хоамаш. 8.25 — Халкъа ашараш (гІалгІай меттала). 9.00 — КПСС ЦК проект юцаш. Профсоюзаши съездах хьалхара социалистически яхь. 9.15 — Ашараш. 9.30 — Радиопередача «Къона заманхо» (гІалгІай меттала). 16.00 — Беседа «Кхохкам мелбалар: цун бакъдар, торонаш». Автор — «Известия» газета керттерча редактора хьалхара заместитель Полянов (гІалгІай меттала). 16.15 — Корреспонденци: Вай балха тІа пайда бара а дикал лакхъяра а пятилетка (нохчий меттала). 16.30 — Малгобекски районерча юртбоахама къахьегамхошта дола концерт (гІалгІай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

28 январь

7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ширача замах юхедисарашцарча къоьсаме кхалнах. Кхалнаха юкъе беча балха парте обкома отдела заведующе А. Алмазовай къамаьл (гІалгІай меттала). 8.50 — Ши хезача доирката А. Адуевайга музыкальни радиооткрытка (нохчий меттала). 9.10 — Коммунистически гІишло хьалъеча КПСС-о лоаца дакъа а цун лоархІам а дегІабар. 9.25 — Интернациональни доттагІала радиоклуб (гІалгІай меттала). 9.45 — Проекта мугІар тІара. 10-ча пятилетке Нохч-ГІалгІайчен моттигера промышленность (гІалгІай меттала). 16.00 — Съездагара съездага. Октябрьски райисполкома председатела Х. Алиева выступлени (нохчий меттала). 16.15 — Ашараш. 16.20 — «Саг, автомобиль, никъ» (нохчий меттала). 16.30 — А. Сагова очерк. «Съезда делегат Орцханова Зоя» (гІалгІай меттала). 16.45 — «Юрта вахар» (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи хувцалуш мордаш а йолаш, Іуйрийна цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, бе-беча оагІорахьара секунде 0—5 метр чІоагІлуш мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гІолла 1—6, Грозне 3—5 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоана кІезиг-дукха мордаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, бе-беча оагІорахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсанна 4—9 градус шелал, дийнахьа 2—7 градус йІовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культураи отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30, корректорске — 2-89-88.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30. корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей ерей, шоаттей денощка

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского, 92.

Заказ № 615.